

werkprogramma '71-'75

PSP

werkprogramma '71-'75

PSP

In opdracht van de PSP uitgegeven door:

Stichting Uitgeverij 'Bevrijding'

Kerkstraat 445

Amsterdam -C.

Tel.: 020 - 23 85 01

Giro 1395748

maart 1971

VOORWOORD

In de komende zeventiger jaren zullen wij in grote en toenemende mate te maken krijgen met internationale en nationale bewegingen die als een vloedgolf opgehoopt onrecht en uitbuiting, maatschappelijke achterstelling, ongelijkheid en onderdrukking zullen willen wegvagen.

De vragen waar we voor staan zijn: hoe kunnen deze revolutionaire krachten effectief bijdragen tot maatschappelijke structuurhervormingen en hoe kunnen we vermijden dat deze strijd onttaardt in een, de mensheid vernietigende, geweldsorgie?

Het is onze taak een program te ontwikkelen dat deze omwenteling bevordert, ten eerste opdat rechtvaardigheid en vrede gediend worden en ten tweede omdat uitstel de later toch komende omwenteling zal verheviggen. De uitvoering van zo'n program is niet afhankelijk van bestaande politieke structuren - met inbegrip van de PSP zelf.

Wel is het voorwaarde dat het program regionaal, nationaal en internationaal één samenhangend geheel van maatregelen omvat, die - hoewel slechts gericht op de komende jaren - stappen zijn op een weg die leidt tot het beoogde doel.

Het socialisme kiest - op grond van zijn principes - partij voor de verdrukten, voor de ontrenten, voor de gediskrimineerden. Het doet dat voor groepen en voor individuen; het doet dat nationaal en internationaal. Het socialisme wordt daarom dan ook gekenmerkt door een kritische maatschappijbeschouwing, die niet alleen de achtergronden van bestaande misstanden blootlegt en wil opheffen, doch die ook de nieuwe maatschappij zo wil structureren, dat geen nieuw onrecht kan ontstaan. In de kapitalistische structuur ontwikkelen zich immers weerstanden - o.m. gedragen door hen die daarin een bevoorrechte positie hebben - tegen optredende veranderingen die deze structuur aantasten. De bestuursopbouw van deze maatschappij - naar de vorm democratisch - kent zodanige geschreven en ongeschreven regels en afspraken dat het vrijwel onmogelijk en in ieder geval zeer moeilijk is om langs die weg tot wezenlijke veranderingen te komen. Overigens zou een werkelijke benutting van de democratische mogelijkheden reeds nu het bestuur beter doen functioneren.

Vereist onze democratische gezindheid enerzijds een eerbiediging van die regels en afspraken, anderzijds zal de formele democratie de buitenparlementaire strijd en actie behoeven om daadwerkelijk tot structuurwijzigingen op alle terreinen van de maatschappij te komen.

De PSP kiest voor een program van anti-kapitalistische structuurhervormingen. Dit program moet de kloof overbruggen tussen het z.g. Minimumprogram (direkte belangenbehartiging) en het Maximumprogram (het program dat geldt in en voor de socialistische maatschappij). Zo'n program wordt gekenschetst door een steeds toenemende verkleining van de macht van de kapitaalbezitters die tot uiting komt in eisen als een glijdende loonschaal (d.w.z. regelmatige - b.v. 2 maal per jaar - verhoging van de lonen, gekoppeld aan de stijging van de prijzen van alle reële levensbehoeften onder controle van komitees uit de belangrijkste sectoren van de producenten); versterkte zeggenschap van de arbeiders in het bedrijfsbeleid door o.a. opening van de boeken, herziening van de ondernemingsstatuten, het recht van het vaststellen van de grote lijnen van het ondernemingsbeleid (zoals investering, financiering, inkomensverdeling), het recht tot benoeming en ontslag, het recht tot goedkeuring van ondernemingsplannen en van de jaarrekening; afschaffing van het georganiseerd overleg. De PSP verworpt een program van neo-kapitalistische structuurhervormingen die slechts tot doel hebben de ekonomie te moderniseren en de bestaande machtsverhoudingen te versterken ten koste van de arbeiders.

Het is derhalve van het meeste belang dat de ekonomische structuur aangepakt wordt. De eigendoms- en beheersverhoudingen drukken het zwaarst hun stempel op de maatschappij; de verdeling van de welvaart, het bestuur, de verhouding man-vrouw, het onderwijs, om maar enige punten te noemen, zijn daardoor bepaald. Wijzigingen in die verhoudingen kunnen het doeltreffendst worden aangepakt dáár waar iedereen onderkent dat het fout loopt.

Hoewel theoretisch vaak niet de beste volgorde, zullen we de strijd moeten aanvatten, daar waar die het meest aanspreekt. Een vereiste is dan dat het in een totaal beeld past. Wij menen daarom dat bijvoorbeeld arbeiders in de eerste plaats moeten strijden voor die zaken die binnen hun bereik en belangstelling liggen, nl. het beheer van de werkomstandigheden in de bedrijven.

Wij voeren die strijd als pacifistische socialisten, in het besef dat niet alleen politieke doelen aan morele normen getoetst behoren te worden, maar ook de middelen om die doelen te bereiken.

Het feit dat bij die strijdpositie van het socialisme de tegenstelling behoort, sluit niet uit dat wij bereid zijn om met andersdenkenden te praten over praktische politieke samenwerking, mits die past in de doelstellingen van de PSP.

De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat de PSP zich geplaatst ziet voor een aantal mogelijke ontwikkelingen, waarvan het moeilijk is om vast te stellen welke nu de beste bijdrage geeft tot verworpenlijking van de pacifistisch socialistische doelstellingen.

De noodzakelijke herverkaveling van bestaande politieke partijen - al dan niet voorafgegaan door een ontploffing - wordt alsnog verhinderd door een historisch gegroeid partijenpatroon, waardoor de politieke vraagstukken van deze tijd niet op adequate wijze kunnen worden aangepakt. Anders dan bij enige kleine partijen, geven de bestaande grote partijen onderling dusdanig geringe verschillen te zien, dat van die uit geen werkelijke alternatieven kunnen worden verwacht. Bovendien moeten we ons afvragen of een dergelijke konstruktie de 40 pct. wegblijvers op enigerlei wijze zou aanspreken.

Zeker is dat velen wegblijven omdat er geen alternatief geboden wordt. Zeker is ook dat kommunikatiestoornissen, gebrek aan informatie en inzicht, en voorts - vooral bij de jongere kiezers - een totaal ander belangstelveld, oorzaken zijn van het hoge afwezigheidspercentage. Tenslotte is er buiten twijfel een zeer grote groep aan wie de huidige snelle economische en technologische ontwikkelingen zijn voorbijgegaan en die door het bestaande maatschappelijk systeem eenvoudigweg langs de kant is gezet. Deze mensen zijn teleurgesteld, in hun verwachtingen tekort gedaan. Daarom zijn zij een gemakkelijk doelwit voor iedere reaktionaire demagoog. Hoewel het voor de PSP moeilijk en weinig aantrekkelijk is, om als partij voor partijlozen te functioneren, zullen wij er goed aan doen dit vaak ongestructureerde onbehagen om te vormen tot een politieke kracht, die in actie- en pressiegroepen de parlementaire en buitenparlementaire strijd voor een rechtvaardige samenleving ondersteunt.

Aanvankelijk heeft de PSP de funktie vervuld van een partij met een voorhoedefunktie. Naarmate echter deze funktie effekt had, ontstonden nieuwe groepen en partijen die telkens delen van de door ons gepropageerde opvattingen tot de hunne maakten: Nieuw Links, D'66, PPR, terwijl ook in de programma's van de gevestigde partijen leuzen en opvattingen uit PSP-programma's doordrongen. Dit heeft overigens de partijverhoudingen in ons land nog onduidelijker gemaakt dan ze voordien al waren. Nu is een zinvol kiezen slechts mogelijk wanneer een niet te groot aantal duidelijk te onderscheiden alternatieven aanwezig is. Dat heeft geleid tot de gedachte dat het aantal partijen door samenvoeging of samenwerking zou kunnen worden beperkt. Daaruit groeide aan de ene zijde de gedachte van een konfessioneel samenwerkingsverband en aan de andere zijde die van enigerlei vorm van progressieve konzentratie. Dit is sterk gepropageerd in de pers en door sommige grote partijen. Het is aan twijfel onderhevig of een grote meerderheid der kiezers werkelijk belangstelling heeft voor een beperkt aantal alternatieve blokken. Bij dit alles wordt verondersteld dat op korte termijn de doelstellingen van PvdA, PPR en PSP en eventueel D'66 voldoende overeenstemmen om een samengaan te rechtvaardigen. Onder de leden van laatstgenoemde vier partijen zijn er velen de voortdurende onderlinge twisten ter linkerzijde zat. Zij menen dat er als best haalbare kaart een koncen-

tratie moet komen met een minimum-program, opgebouwd uit de punten die de samenwerkende partijen in hun programma's gemeen hebben. De vraag is, waar de grens gelegd wordt tussen de veel te vele nederlandse partijen, m.a.w. dus ook hoe links of hoe schraal het program wordt.

De PSP is in de afgelopen jaren bereid geweest dit te onderzoeken, en is nog steeds daartoe bereid. Op plaatselijk niveau is een dergelijke samenvoeging in vele gevallen mogelijk gebleken, hoewel men zich kan afvragen of dit de duidelijkheid voor de kiezers heeft vergroot.

Het ziet er echter vooralsnog niet naar uit dat ditzelfde op landelijk niveau ook mogelijk is. Teveel wordt vergeten dat het gebruik van dezelfde woorden nog niet betekent dat men ook hetzelfde nastreeft.

Dat overeenstemming over een beperkt aantal punten nog niet betekent dat men eenzelfde totaalvisie heeft op de noodzakelijke toekomstige ontwikkelingen. Hoewel de PSP dan ook bereid blijft met andere partijen te zoeken naar wegen om een dam op te werpen tegen verdere verrechtsing van de nederlandse politiek en de strijd tegen de verstarring in de status-quo die het huidige beleid kenmerkt, is zij van mening dat het vooralsnog noodzakelijk blijft haar programma als geheel - als een van de weinige duidelijke alternatieven - te presenteren. 1)

Dit program zal dan goeddeels moeten voortvloeien uit de logika van de feiten: onze verdienste is dan dat we op die logika onontkoombaar de aandacht vestigen van hen die gevangen zitten in huidige structuren.

Dat kan omdat het nauwelijks vanzelf spreekt dat anderen die logika niet ook zouden kunnen zien. Welke weg de PSP ook zal volgen, dit programma zal voor de eerstkomende tijd richtsnoer voor haar praktische politiek zijn. Hoewel van de kant van verschillende politieke partijen de nadruk wordt gelegd op het gebrek aan kommunikatie, op het teveel aan partijen om de huidige crisis waarin het parlementaire systeem verkeert te verklaren, lijkt ons die analyse onjuist. De feitelijke oorzaken moeten wij zoeken in het feit dat het parlementaire systeem funktioneert binnen een (neo-)kapitalistische maatschappij. In die maatschappij heeft de overheid weinig speelruimte, omdat zij ten opzichte van de grote concerns een zeer beperkte macht heeft en bovendien, b.v. in Hoogovens en bij D.S.M., met grote ondernemingen verbonden is.

Dit heeft tengevolge dat het in de praktijk weinig verschil heeft gemaakt welke regering we hadden. We zijn van mening dat velen van de verkiezingen wegblijven omdat er geen alternatief - althans geen praktisch alternatief - bestaat.

De PSP - hoewel ze de waarde van de democratie op zichzelf erkent en die in feite wil uitdiepen - streeft er dan ook naar een praktisch alternatief te vormen, waarin velen zich kunnen vinden om op basis van praktische (zowel binnen- als buitenparlementaire) politiek de ontoereikendheid van het

huidige systeem aan te tonen.

We willen ons programma door een strijdbare en - waar nodig - satirische presentatie maken tot een inspiratiebron voor iedereen. Wezenlijk voor dit programma acht de PSP de volgende punten:

Het is een programma waarin de vraagstukken in wereldverband worden gezien en waarin de nederlandse politiek een onderdeel is van de mondiale politiek.

Het is een radikaal-socialistisch programma, waarvoor de gerechtigheid richtsnoer is, een rechtvaardige verdeling van de welvaart, mondiaal en nationaal.

We eisen zeggenschap van alle mensen over hun eigen leefsituatie en de verbanden die daarop van invloed zijn. Voor de nationale samenleving betekent dit dat een van de belangrijkste strijdpunten voor de komende tijd zal zijn de vraag wie in feite beslissen over de verdeling van de nationale produktie: hoe die moet zijn samengesteld en hoe de verdeling over de kollektieve en individuele konsumptie en investeringen moet zijn. Wij zijn van mening dat dit een gemeenschapszaak is die niet kan worden overgelaten aan de 'happy few' die onze economie regeren en die nauwelijks kunnen worden gekorrigeerd door een democratisch gekozen overheid.

Over deze verdeling mag uitsluitend langs democratische weg beslist worden. Pas dan is er een evenwichtige groei van konsumptie en investeringen van kollektieve en individuele bestedingen te verwachten.

Dan is het ook mogelijk om een behoorlijk deel van die produktie af te zonderen om achtergehouden landen werkelijk te helpen. Wij denken aan 2 pct. of meer van het nationale produkt te investeren in de meest efficiënte economische activiteiten van die landen, waar revolutionaire bewegingen doende zijn om de maatschappelijke structuur om te bouwen.

Gold het voorgaande bij uitstek materiële hulp aan andere landen, in eigen land blijken nog grote ongelijkheden te bestaan die door een betere welvaartspreiding alleen niet zullen verdwijnen. Het wordt steeds duidelijker dat milieufactoren vaak een grotere belemmering zijn voor gelijke ontwikkelingskansen dan materiële ongelijkheden. De opheffing van die milieugelijkheden zal veel extra aandacht noodzakelijk maken. Zonder te willen streven naar een kulturele eenvormigheid, zullen we ons inzetten voor de opheffing van kulturele ongelijkheden.

De strijd voor dergelijke veranderingen en het waarmaken van de eerder genoemde voorhoedefunctie kan alleen zinvol verwezenlijkt worden als we ons programma door een strijdbare en satirische presentatie kunnen maken tot een inspiratiebron voor velen. Een belangrijk onderdeel van een dergelijke presentatie zal moeten zijn het steeds meer illustreren van de gekozen stellingname, het aanwijzen van knelpunten en het mobiliseren van de publieke

opinie door het voeren - eventueel in samenwerking met anderen - van buitenparlementaire akties.

In vele gevallen gaan de akties niet van de PSP zelf uit, maar komen zij spontaan voort uit groepen die het meest betrokken zijn bij het onderhavige vraagstuk (arbeiders van het bedrijf; huurders van een woningcomplex; bewoners van een gebied met overlast van stank, lawaai of militaire oefeningen; gebruikers van het openbaar vervoer; ouders van schoolgaande kinderen; dienstplichtigen, e.d.)

De taak van de PSP is dan om temidden van deze spontane massa-beweging de vaste kern te zijn waarop men kan terug vallen, om te voorkomen dat de akties zonder resultaat doodbloeden.

'Dit kunnen we bereiken door deze verspreide akties met elkaar in verband te brengen, te verbinden met verdergaande socialistische en pacifistische doeleinden en op te treden als parlementaire spreekbuis daarvan.

Essentieel voor deelname aan dergelijke akties acht de PSP dat deze in hun methodiek in overeenstemming zijn met het gestelde doel en de uitgangspunten van de door de partij gekozen politiek. Dit houdt in dat het gebruik van fysiek geweld en het opzettelijk toebrengen van schade aan de bezittingen van burgers of van de gemeenschap dient te worden uitgesloten en dat ook het dikwijls onvermijdelijke repressieve geweld niet opzettelijk moet worden uitgelokt.

Elke aktie dient voor alles een kommunikatief en/of hulpverlenend deel te hebben, en daaraan te zijn aangepast. Het spreekt vanzelf dat akties dikwijls scherp en agressief zullen zijn opgezet, daar zij zich immers richten op situaties van structureel geweld, onrecht en onrechtvaardige of verouderde wetgeving. Het spreekt evenzeer vanzelf dat akties die opzettelijk geweldpleging inhouden in strijd zijn met de beginselen van de PSP en dus door deze niet zullen worden gesteund.

De rechterzijde ontkent enerzijds het onderdrukkende geweld van leger en politie, terwijl zij anderzijds geweldloze akties (stakingen, bezettingen, kraken, betogen) gewelddadig noemt. De PSP wijst deze vervalsing van het begrip 'geweld' volstrekt af.

1) Deze woorden zijn op de Algemene Vergadering van de PSP op 26 en 27 september 1970 in een resolutie vastgelegd. Op de Buitengewone Algemene Vergadering van 9 en 10 januari 1971 moest worden gekonstateerd, dat door de voorgestelde grondwetswijziging, waardoor het parlementaire optreden van de PSP wordt bedreigd en door de vanzelfsprekende opname van D'66 in een verband, samenwerking met PvdA en PPR voorshands niet mogelijk is.

EKONOMIE

De PSP streeft naar een samenleving waarin de grond, de produktiemiddelen, handel en transport, het bank- en verzekeringswezen aan de gemeenschap behoren. De zeggenschap van de kapitaalbezitter en/of management over de produktiefactoren dient vervangen te worden door de zeggenschap van de gemeenschap; de arbeiders beheren in opdracht van deze de afzonderlijke bedrijven. De produktie en distributie dienen plaats te vinden in het kader van een centraal economisch plan. Er zal daarbij o.m. gebruik worden gemaakt van een centraal investeringsbeleid en een prijsregulering. Op deze wijze kan worden bereikt dat de produktie en distributie op democratische wijze worden geregeld en dat de eigendomsverhoudingen - grondslag voor veel onrecht - ingrijpend gewijzigd worden. Enerzijds de eis aan het arbeiders-zelfbeheer een zo groot mogelijke zeggenschap te geven en anderzijds de eis de belangen van de gemeenschap (is de konsument) centraal te waarborgen, zullen op het bestuurlijke vlak voortdurende aandacht vragen.

Binnen het bestaande bestel zal de overheid zijn greep op de ekonomie vooral dan en op die punten moeten verstevigen als blijkt dat het partikuliere bezit en beheer duidelijk nadelig is of zal worden voor de gemeenschap als geheel. Iedere toeneming van overheidsinvloed op het bedrijfsleven zal gepaard moeten gaan met vergroting van de democratie in het bedrijf. De reeds bestaande staatsbedrijven zullen derhalve door experimenten met arbeiders-zelfbeheer als voorbeeld moeten dienen.

Globaal zullen b.v. de kapitaalvoorzieningen voor investeringen t.b.v. de gemeenschap (wegen, woningen, scholen, ziekenhuizen, waterzuiveringen e.d.) zeker gesteld moeten worden; daartoe zullen de partikuliere investeringen - in tegenstelling tot wat nu gebeurt - aan banden moeten worden gelegd.

In bijzondere gevallen - te denken is o.m. aan onteigeningen van grond, aan een beheer dat de sluiting van een bedrijf ten gevolge kan hebben - heeft de overheid een voor zeer velen aanvaardbare reden tot ingrijpen.

De PSP is van mening dat de financiële en ekonomische steun in die gevallen moet leiden tot zo mogelijk algehele overname door de overheid en tot demokrasisering van het beheer.

De overheid dient er zorg voor te dragen dat bestaande produktiemiddelen en werkgelegenheid niet door manipulaties van enkelingen vernietigd wor-

den. Een onafhankelijke en openbare, regelmatig gehouden controle om dit aan het licht te brengen is daarom even noodzakelijk, als een belastingonderzoek om ontduiking van belasting tegen te gaan. De bovengenoemde zeggenschap van de arbeider, d.i. de democratisering van het bedrijfsleven, is overigens de beste waarborg om aan de bestaande vormen van wanbeheer in dit opzicht een eind te maken.

De toenemende concentratie binnen het bedrijfsleven, meestal tot uiting komend in fusies, leidt in het algemeen tot verbetering van de produktie en verlaging van de kosten. Om de nadelen van fusies - die altijd ten koste gaan van werknemers - te vermijden en/of afdoende te compenseren, verder om de voordelen aan werknemers en konsument door te geven, is een verregaande fusiewetgeving nodig. Deze houdt o.m. in: de plicht tot tijdige aamelding, volledige opening van zaken, medebeslissingsmacht van de werknemers, toetsing van de fusie aan de gevolgen voor anderen in dezelfde branche.

Er dient een parlementaire enquête gehouden te worden naar de concentratie van kapitaal en van daarop gebaseerde macht. Te nemen maatregelen moeten mede van de resultaten van een dergelijke enquête afhankelijk worden gesteld.

Op de vestiging en uitbreiding van industrie zal de overheid een grote invloed moeten hebben. Zij alleen kan afwegen wanneer en waar investeringsmiddelen het meeste nut voor de gemeenschap hebben. Factoren die dan een rol spelen zijn werkgelegenheid, planologische situatie, milieuhygiëne, infrastructuur en het nut van het te produceren goed. Industrievestigingen of -uitbreidingen die niet anders kunnen geschieden dan door het inschakelen (en dus exploiteren) van buitenlandse arbeidskrachten, moeten niet toegelaten worden.

Indien buitenlandse arbeiders in bestaande bedrijven worden ingeschakeld, dan moet dit gepaard gaan met garanties voor gelijke behandeling van buitenlandse en Nederlandse arbeiders en met het treffen van de noodzakelijke voorzieningen op het gebied van arbeidsrecht, sociale wetgeving, huisvesting, recreatie enz., waarbij de kosten daarvan verhaald moeten worden op hen die er aan verdienen: de ondernemers.

De behoefte aan een produkt of dienst wordt bepaald door de waarde die het voor de mens heeft en niet door de suggestie die uitgaat van reclame en andere middelen van konsumptiestimulering. Wij zijn van mening dat de overheid wettelijke maatregelen moet nemen die de konsument over kwaliteit en kwantiteit van goederen duidelijk voorlicht. Een belasting op reclame is meer dan een bron van inkomsten, het is een bestrijding van de verkwisting van vaak onvervangbare grondstoffen. Om dezelfde redenen moeten de bodemschatten geëxploiteerd en beheerd worden door de overheid i.p.v. door partikuliere winstmakers.

In het bestaande economische bestel blijven tal van kollektieve voorzieningen (in het bijzonder met het oog op de structurele ontwikkelingen in de komende jaren) ontoelaatbaar tenachter. Tegelijk nemen in de particuliere sfeer de typische luxe en nonsens-bestedingen in snel tempo toe. De PSP wil een tegengestelde werking bevorderen.

Binnen het bestaande bestel menen wij dat o.m. de volgende maatregelen noodzakelijk zijn:

1. Iedere loonregeling behoort vergezeld te gaan van regelingen op het gebied van prijzen, winsten, herinvesteringen teneinde bestaande verhoudingen zodanig te verschuiven dat de laagste inkomens hun achterstand gaan inlopen. Tevens pleiten wij voor de invoering van een waardevast minimumloon gebaseerd op een ruim behoeftepakket, dat alle levensterreinen omvat.
2. De ondernemingsraden - rechtstreeks en democratisch gekozen - moeten in toenemende mate de verantwoordelijkheid voor het beheer van een bedrijf overnemen. De voor het dragen van deze verantwoordelijkheid nodige opleiding en scholing dient men voor rekening van de werkgever te kunnen ontvangen. De groepsverantwoordelijkheid binnen de structuren van produktie, distributie en dienstverlening moet de basis vormen van de gedemocratiseerde organisatie. De ondernemingsraad dient alleen hen die aan het bedrijf hun arbeidskracht verkopen te vertegenwoordigen, en niet de bedrijfsleiding. Derhalve dient hij de voorzitter uit zijn midden te verkiezen, terwijl zijn leden onschendbaarheid moeten genieten. Deze onschendbaarheid houdt o.a. in:
 - a. Verbod van ontslag binnen vijf jaar na beëindiging van het lidmaatschap van de O.R.
 - b. Bij bedrijfssluiting of inkrimping worden O.R. - leden pas als laatsten ontslagen.
 - c. Vrijwaring voor interne diskriminatie van O.R. -leden in het algemeen of in het promotiebeleid.
3. De ondernemingen zijn alle (voor zover hun omzet de f. 1.000.000/jr. overschrijdt) verplicht tot publikatie van de omzetcijfers, de winst- en verliesrekening, de balans, en de namen van de houders van de prioriteitsaandelen (voor zover aanwezig).
4. De inflatie moet in de wortel worden aangepakt door:
 - a. de geldschepping door de banken ten behoeve van het bedrijfsleven aan banden te leggen;
 - b. bij de belastingheffing de nadruk leggen op de niet-inflatoor werkende belastingen, resp. anti-inflatore belastingen bevorderen;
 - c. voor zover inflatie geïmporteerd wordt, met fluktuerende wisselkoersen werken.

Om achteruitgang in werkelijk inkomen te compenseren dient naast de

reeds normaal wordende loonindexering, de indexering van pensioenen (op basis van gezinskonsumentie) wettelijk geregeld te worden.

5. Nodig is een 'Noodwet Bedrijfssluitingen', die waarborgen dient te scheppen ter bescherming van de rechten van de werknemer bij bedrijfssluitingen en faillissementen (waarbij vorderingen van werknemers met voorrang moeten worden behandeld), en tegen een voldongen feitenpolitiek van de werkgeverskant. In het kader van deze wet moet een sanerings- en herstruktureringfonds worden gevormd dat
 - a. volledige schadevergoeding geeft aan die werknemers die hun werk verliezen door structureel noodzakelijke bedrijfssluitingen;
 - b. de herinschakeling in het arbeidsproces (o.m. door herscholing) financiert;
 - c. maatregelen mogelijk maakt tot het scheppen van vervangende werkgelegenheid;
 - d. een speciale regeling heeft voor oudere mensen, ontslagen na bedrijfssluiting, eventueel met de mogelijkheid van herdeelneming aan het arbeidsproces. Indien noodzakelijk kan dit middels een stelsel van loonsubsidie en/of belastingfaciliteiten.

De middelen voor dit fonds moeten gevonden worden in heffingen op winsten en/of uit de algemene middelen.

6. Ten aanzien van het regionaal beleid voor het ontwikkelen van plannen voor gebieden met economische structuurproblemen, zullen financiën beschikbaar gesteld moeten worden om die plannen te realiseren. Deze financiële steun dient vergezeld te gaan van een overeenkomstige zeggenschap van de overheid.
7. De financiële steun aan bepaalde in moeilijkheden verkerende bedrijfstakken dient eveneens met een overeenkomstige toename van de zeggenschap door de overheid vergezeld te gaan.
8. Het belang van de konsument moet worden bevorderd door:
 - a. een krachtig prijsbeleid;
 - b. voorschriften omtrent aanduiding van inhoud, samenstelling en kwaliteit;

in beide gevallen met een functioneel controleapparaat.
 - c. inschakeling van konsumentenorganisaties in de daarvoor in aanmerking komende delen van de economische beleidsvorming van de overheid;
 - d. subsidie aan konsumentenorganisaties van zodanige grootte dat regelmatig onderzoekingen op grote schaal naar aard en kwaliteit van goederen mogelijk zijn;
 - e. analoog aan de wetgeving inzake een keuringsdienst voor waren, dient er een wet voor toezicht op reclame te komen; daarbij dient onjuiste of misleidende reclame strafbaar te worden gesteld.
9. De structurele gezondmaking van het midden- en kleinbedrijf dient krachtig bevorderd te worden. Uitgangspunten zijn daarbij:

1. waarborgen van de sociale zekerheid van betrokkenen;
2. doelmatige goederendistributie en dienstverlening.

Dit zal mogelijk zijn door o.m.:

- a. toepassing van sociale voorzieningen - zo nodig aangepast - op de kleine zelfstandigen;
 - b. stimuleren van bedrijfsconcentraties door financiële hulp. Het beheer zal dan in toenemende mate naar de overheid gaan;
 - c. bevorderen van koöperatieve samenwerking;
 - d. financiële hulp, die kleine zelfstandigen bij bedrijfsbeëindiging in staat stelt om een volwaardige plaats als geschoold werknemer te verwerven; de noodzakelijke (her)scholing moet ten laste komen van het ontwikkelings- en saneringsfonds.
10. Het beheer van bedrijfspensioenfondsen e.a. pensioen voorzieningen - in feite het eigendom van de grote massa der werknemers - dient in handen van de gemeenschap te komen teneinde te waarborgen dat de vele miljarden ook ten bate van de gemeenschap worden aangewend. Alle bedrijfspensioenfondsen dienen te worden vervangen door één algemeen pensioenfonds. Overigens is de PSP van mening dat de enige goede pensioenvoorziening is een premievrij staatspensioen, waarbij de produktieve krachten van vandaag zorgen voor iedereen.
11. Maatregelen tegen kapitaalvlucht.

Tenslotte: de strijd voor fundamentele structuurhervorming zal vooral worden gevoerd in de bedrijven door middel van direkte actie, die in nauwe samenwerking met parlementaire actie moet worden gevoerd. Omdat de staking en bedrijfsbezetting de uiterste machtsmiddelen zijn die een arbeider heeft om zijn rechten af te dwingen, dienen deze mogelijkheden als grondrecht erkend te worden.

Aktie, middels bedrijfskomitees en vakbeweging, waarbij via het van de grond brengen van discussie binnen de vakbeweging en steun aan de zich daarbinnen ontwikkelende kritische beweging - met name ook de werkende jeugd - de vakbondspolitiek in positieve zin omgebogen moet worden. De parlementaire actie zal nauw aan moeten sluiten bij de actie in bedrijven: als spreekbuis moeten fungeren.

ARBEID

De verantwoordelijkheden in het arbeidsproces dienen door allen die daarbij betrokken zijn te worden gedragen. Dit geldt voor het werk in alle sectoren van het maatschappelijk bestel. Daarom dienen bestaande ondernemingsraden, die weinig of geen invloed hebben op het beheer der bedrijven, gewijzigd te worden in raden voor zelfbeheer van de ondernemingen.

Bij de herstructurering van het bedrijfsleven zullen in de daarvoor in aanmerking komende bedrijven o.m. de volgende maatregelen worden genomen:

- a. opstellen van een ander produktieplan;
- b. herscholing van de arbeiders in dat bedrijf;
- c. centrale kredietmedewerking;
- d. produktie te richten op b.v. de achtergehouden landen.

Bij de nu voorkomende bedrijfssluitingen blijkt het z.g. ondernemersrisico wel op de werknemers te drukken en nauwelijks op de kapitaalverschaffers, die zich in de vettere jaren al hebben veilig gesteld. Daarom mogen beslissingen over ontslagen, concentraties of sluiting van bedrijven pas genomen worden na instemming van de ondernemingsraden en de vakorganisaties.

Alle werknemers dienen in een vroeg stadium op de hoogte te zijn van fusie- of sluitingsplannen; dat is de beste bescherming tegen manipulaties en spekulaties van direkties en kommissarissen. Bij een sluiting moeten de sociale verplichtingen nagekomen worden vóór alle andere verplichtingen. Overtredingen dienen zware straffen - door de wet te stellen - tengevolge te hebben.

Inkomen naar behoefte is nog een ver verwijderd ideaal. Het wettelijk minimumloon garandeert wel de bevrediging van minimumbehoeften, doch onthoudt de werknemers met een minimumloon en alle ABW-trekkers de werkelijke deelname aan de welvaart. Daarom moet het minimumloon het snelst omhoog. In het algemeen moet de loonvorming gebaseerd zijn op vermindering van de loonverschillen; een verhoging in reële bedragen bevordert dat in tegenstelling tot een procentuele verhoging: centen i.p.v. procenten. Ter kompensatie van de inflatie moeten de lonen waardevast gemaakt worden door ze te koppelen aan het indexcijfer van de kosten van de gezinskonsumptie. Daarenboven zal de stijgende produktiviteit - voor een deel althans - doorwerken in het loonpeil. Onder de huidige omstandigheden zien we in een vrije loonpolitiek de beste mogelijkheid om de lonen van de werkende bevolking en daarmee de inkomens van AOW-trekkers en anderen die van sociale uitkeringen moeten rondkomen, ten koste van het kapitaal te verhogen. Onder vrije loonpolitiek verstaan we: uitschakeling van dat hele

komplex van maatregelen (SER, verplicht overleg, loonplafond, loonstop enz.) dat bedoelt, om via overheidsingrijpen, de loonontwikkeling beneden een bepaald maximum te houden.

Onder alle omstandigheden hebben man en vrouw gelijk recht op arbeid. Voor de werkende vrouw met kinderen moeten door de overheid gesubsidiëerde voorzieningen worden getroffen, die het haar mogelijk moeten maken het recht op arbeid buitenshuis te realiseren.

Voor gelijke arbeid ook gelijke lonen, zowel voor mannen als vrouwen als jeugdige werknemers. Geen diskriminatie voor de vrouw bij sollicitaties (uiterlijk, leeftijd, zwangerschap, gehuwde staat). Geen ontslag van vrouwen bij huwelijk of zwangerschap. Indien door taken van maatschappelijke aard de arbeid tijdelijk wordt onderbroken, dient bij een beloningssysteem naar dienstjaren, na een korte inwerkperiode en/of bijscholing, de beloning in versneld tempo opgetrokken te worden tot het peil dat de werknemer(st) zou hebben bereikt indien de werkzaamheden niet zouden zijn onderbroken. Part-time werk voor mannen en vrouwen moet mogelijk gemaakt worden. Er mag geen ontheffing gegeven worden van het betalen van minimumlonen, waarvan juist weer de vrouw de dupe is (konfektie-industrie).

Beloningssystemen op basis van persoonlijke beoordeling, prestatie en/of werkclassifikatie dienen te verdwijnen, met gelijktijdige evenredige optrekking van de basislonen. Voor zover deze nog blijven bestaan, dient de beoordeling niet alleen van laag door hoog, maar ook van hoog door laag te gebeuren; werkclassifikatie is slechts in schijn een objectief systeem - in werkelijkheid waardeert dit systeem de schaarste van de arbeidsfactoren. Een verdere bijdrage tot een nivellerende loonvorming is het openbaar maken van ieders inkomen.

Kinderbijslagen zijn binnen de kapitalistische maatschappij, waar voor de werknemers de inkomens gekoppeld zijn aan geleverde arbeid en in het bijzonder voor grotere gezinnen met lagere inkomens, noodzakelijke compensatie. De PSP is van mening dat de kinderbijslagen losgekoppeld moeten worden van deelname aan het productieproces en uitgekeerd moeten worden aan gezinnen met een inkomen beneden de welstandsgrens, waarbij uitgekeerd moet worden aan hen die de kinderen feitelijk verzorgen.

De AOW voor een volledig gezin en de ABW-uitkeringen moeten minstens op dezelfde hoogte staan als het minimumloon. De AOW dient bovendien premievrij te worden.

Nodig is een sterke vereenvoudiging van de sociale wetgeving; zo mogelijk uit te voeren door één orgaan.

Het ontslagrecht moet een voor iedere werknemer gemakkelijk toegankelijke mogelijkheid voor beroep bevatten. Het is duidelijk dat er een onafhankelijke rechtsbediening moet zijn. Individuele arbeidsovereenkomsten (waarvoor dus geen CAO bestaan) moeten schriftelijk en in tweevoud worden opgemaakt. Ze dienen duidelijk rechten en plichten van beide partijen

te omschrijven. Invoering van een sociaal wetboek, dat strafvervolgning bij wangedrag van de werkgever, in plaats van civiele vordering, mogelijk maakt.

De technologisch-ekonomische ontwikkeling maakt arbeidstijdverkorting mogelijk. Deze kan op verschillende manieren al dan niet gekombineerd gerealiseerd worden:

- a. Invoering kortere werkweek: 40 - 35-urige werkweek;
- b. Verhoging van de leerplichtige leeftijd tot 18 jaar, gekombineerd met part-time werk;
- c. Verlaging van de pensioengerechtigde leeftijd tot 55 jaar, met de mogelijkheid om na het 55e jaar door te gaan met werken;
- d. Vergroting van de vakantierechten tot minimaal 4 weken;
- e. Invoering van betaalde arbeidsvrije maanden of jaren o.m. om tot rust te komen en/of aanvullend onderwijs te genieten. Waarborgen voor dit recht moeten bij wet worden geregeld;
- f. Bij vermindering van werkgelegenheid geen ontslag van personeel, doch verkorting van de arbeidsdag met behoud van het volle loon;
- g. Geen verplichting tot overwerk.

Er dient een raad voor de arbeidsmarkt te komen, zowel landelijk als regionaal met het doel toezicht op de kwantitatieve en kwalitatieve werkgelegenheid te houden en o.m. als 'instrument' voor de gewestelijke arbeidsbureaus. De gewestelijke arbeidsbureaus moeten verplicht worden gesteld voor het geven van inlichtingen voor her- en bijscholingskursussen voor de vrouw.

Met betrekking tot de werkende jongeren stelt de PDP in het bijzonder:

1. Invoering van het wettelijk minimumloon op 18-jarige leeftijd;
2. In het kader van de arbeidswet moet er een wet komen, afgestemd op de onderwijswetgeving. In deze wet dienen in elk geval de volgende zaken te worden opgenomen: werving en selectie, keuring, introductie, taak en plaatsing, beoordeling, begeleiding, vorming en scholing, vakantie, werktijden, beloning, medezeggenschap. Deze wet moet de overlegpartners per onderneming of bedrijfstak verplichten aan deze wet, in overleg met jongeren, vorm te geven.
3. Het invoeren van een voorwaardelijk arbeidsverbod en van een partiële scholings- en vormingsplicht voor zestienjarigen;
4. Een strengere toezicht van de Arbeidsinspectie op de naleving van het voorwaardelijk arbeidsverbod;
5. Het ontkoppelen van arbeid- en leerovereenkomst;
6. Het inzetten van centra voor werkende jongeren waarin beroepsbegeleidend onderwijs en vormingswerk op basis van gelijkheid worden geïntegreerd. De tot nu toe autonome leerlingenstelsels dienen in deze centra te worden opgenomen. Na de leerplichtige leeftijd dient vorming gestimuleerd en door het bedrijf bekostigd te worden;

7. Het afschaffen van alle vormen van avondonderwijs in het kader van het leerlingwezen;
8. Het stichten van één egalisatiefonds waarin zowel door de overheid als het bedrijfsleven gelden moeten worden gestort ter compensatie van loonderving die ontstaat bij het volgen van partieel onderwijs;
9. Het democratiseren van de vrijetijdsbesteding door het tot stand brengen van medebeslissingsrecht van werkende jongeren op dit terrein. Hiertoe zijn meer mogelijkheden tot ontwikkeling en vorming vereist;
10. Het scheppen van waarborgen binnen het jeugdbeleid waardoor de werkende jongeren in organisatie en aktie op eigen wijze hun rol kunnen vervullen.

BESTUUR

Het parlementaire stelsel waarborgt slechts een stuk politieke democratie indien het berust op evenredige vertegenwoordiging. De kommunikatieve 'kiezer-bestuur' wordt bevorderd door het aantal kiezers per gekozenen klein te maken door:

- a. decentralisatie van bestuursbevoegdheden naar zo klein mogelijke eenheden: wijkraden;
- b. alle vertegenwoordigende lichamen rechtstreeks te kiezen;
- c. de volgorde van verkiesbaarheid op de kandidatenlijsten te laten bepalen door de uitgebrachte voorkeurstemmen.

Een democratie dient zo georganiseerd te zijn dat de in de samenleving voorkomende opvattingen en denkbeelden zoveel en zo goed mogelijk tot hun recht komen.

Informatiespreiding is machtspreiding: daarom dient de regel te gelden dat overheidsaangelegenheden openbaar zijn en door iedereen gekend mogen worden, tenzij er ter bescherming van de persoonlijke sfeer en om financieel nadeel voor de gemeenschap te voorkomen, door een gekozen vertegenwoordigend lichaam uitdrukkelijk anders wordt beslist. Dit bevordert de informatie en ongetwijfeld ook de kommunikatieve.

Die openheid bevordert een doeltreffende verantwoording door gekozen bestuurders aan de kiezers; het zal helpen voorkomen dat een gezagsdrager aan zijn al te menselijke neigingen - misbruik te maken van gezag - zal toegeven. Ook de regering zal in haar werkwijze de nodige openheid dienen te betrachten. Bij het opstellen van een wetsontwerp zal van het beginstadium af de volksvertegenwoordiging moeten weten in welke richting wordt gewerkt. Zij behoort te weten uit welke eventuele alternatieve mogelijkheden wordt gekozen, en de gelegenheid te hebben hierbij te kunnen ingrijpen. Eenzelfde effect mag worden verwacht van machtscheiding en decentralisatie van bevoegdheden; daarbij behoort het voorkomen van kumulatie van functies.

Wij spreken ons uit vóór een herverkaveling van Nederland, waarbij vier bestuurslagen ontstaan, voorshands te noemen: Rijk, Regio, Distrikten en Wijken of Dorpen. Dit houdt tevens in een herverdeling van functies, taken en bevoegdheden. Ten aanzien van deze ingewikkelde problematiek geeft de partij een apart rapport uit.

Voor de komende periode ziet de PSP de volgende actiepunten:

1. Strijd voor behoud van de evenredige vertegenwoordiging; tegen het distriktenstelsel

2. Afschaffing van de Eerste Kamer en vergroting van de Tweede Kamer.
3. Instelling van raadgevende lichamen als een Raad voor de milieuhygiëne, een Raad voor economische en sociale aangelegenheden en een Onderwijsraad voor de diverse maatschappelijke deelgebieden; samenstelling in evenredigheid met de Tweede Kamer, vergaderingen openbaar.
4. Passief en actief kiesrecht voor alle bestuurslichamen, te beginnen met 18 jaar, als erkenning van de mondigheid van de jeugd.
5. Naast de bestaande ministeries een ministerie van milieuhygiëne, een voor cultuur, een voor sport, jeugd en recreatie instellen.
Daardoor ontstaat een zelfstandig ministerie voor maatschappelijke zorg.
6. Opheffing van alle veiligheidsdiensten, als BVD e.d.
7. Een parlementair onderzoek wordt ingesteld indien 20 pct. van de Tweede Kamerleden dit verlangt.
8. Niet-Nederlanders, in Nederland woonachtig met een werkvergunning, hebben in alle opzichten dezelfde rechten als Nederlanders.
9. Voor alle gekozen en/of politieke functionarissen behoort een beperking gesteld te worden aan het aantal zittingsperiodes, b.v. drie.
10. Ten aanzien van de onverenigbaarheid van gekozen functies dienen genoemd te worden de Kamerleden, Raads- en Statenleden, Burgemeester, Kommissarissen van de Koningin. Alle andere gekozen vertegenwoordigers mogen slechts in één openbaar lichaam zitting hebben.
11. Burgemeesters en Kommissarissen van de Koningin moeten gekozen worden.
12. Binnen de bestaande bestuurlijke organisatie bestaat behoefte aan betere bijstand voor de burger in zijn contacten en conflicten met de overheid. Naast het actief optreden ter zake, waar nodig, van Kamerleden, dienen de parlementaire commissies voor de verzoekschriften beter te worden uitgerust voor hun taak en van meer bevoegdheden te worden voorzien. In beginsel behoren alle ambtelijke stukken en rapporten, die aan deze commissies worden overgelegd, openbaar te zijn. De commissies dienen voorts bevoegd te zijn in aanmerking komende ambtenaren en particuliere personen te horen en ook de resultaten daarvan openbaar te maken.
Omdat overigens parlementaire commissies te sterk gebonden kunnen zijn aan eerbied voor gevestigde machten en voor bepaalde ambtsdragers - en omdat er een sterke preventieve werking van kan uitgaan - is daarnaast de instelling wenselijk van een volstrekt onafhankelijke ombudsman. Zijn uitspraken dienen voor de overheid bindend te zijn. Ten aanzien van de openbaarheid van stukken en de bevoegdheid tot het horen van ambtenaren en particuliere personen dienen voor de ombudsman dezelfde regels te gelden als voor de parlementaire commissies voor de verzoekschriften.
13. De PSP wenst afschaffing van de monarchie die kwa betekenis en en-

tourage de uitdrukking is van een bestuursvorm die niet meer past bij een moderne democratische samenleving.

14. Afschaffing van volgens de Volkstellingenwet te houden inventarisaties van de bevolking zolang persoonlijke gegevens gekoppeld blijven aan namen en anonimiteit niet gegarandeerd kan worden.
15. Verwerping van de plannen voor een basisregistratie van de bevolking met behulp van administratienummers, aangezien niet voldoende waarborgen tegen onbevoegd gebruik en voor geheimhouding gegeven kunnen worden.

RUIMTELIJKE ORDENING

Ieder mens heeft recht op goede huisvesting en - binnen het planologisch mogelijke - recht op vrijheid van vestiging.

In het dichtbevolkte West-Europa is ruimtelijke ordening niet goed denkbaar op nationale schaal. Men kan zelfs stellen dat een mondiale taak- en functie-vestiging ook tot een mondiale ruimtelijke ordening moet leiden.

Enkele voorbeelden van zaken, die in dit kader Nederland bedreigen, zijn:

1. De vraag naar diep vaarwater voor de internationale doorverbindingen naar het industriële achterland. Deze levert in de Rijnmond en het Noordzeekanaalgebied en langs de verbindinglijn van de kust naar het Ruhrgebied een grote industriële druk op, en zuigt het Noorden en Oosten van Nederland leeg. Het zeehavenbeleid moet derhalve gericht worden op afremming van Rotterdam en Amsterdam en stimulering van Terneuzen, Vlissingen, Den Helder en Delfzijl, mede door die plaatsen te voorzien van betere verbindingen voor massatransport naar het achterland.
2. De overlast van lawaai, stank, afval, ontploffingsgevaar, hoogspanningskabels en het landschapsbederf in het algemeen. Voor zover deze onvermijdelijk is, moet de plaatsing steeds zodanig zijn dat de nadelen tot het minimum beperkt blijven. Dus: geen vliegveld en petrochemische industrieën bij grote steden, industrieën alleen aan de oostzijde van de bevolkingsconcentraties (vanwege de overheersende westenwind) e.d. De huidige diskriminatie van de arbeiders, die een verknoeid woongebied niet kunnen verlaten, terwijl de ondernemers daartoe wél de mogelijkheid hebben, kan zo althans op het gebied van de ruimtelijke ordening enigszins beperkt worden.

Bij de bestemming van de schaarse ruimte zal een evenwichtige verhouding van wonen, werken, verkeer en recreatie moeten worden bereikt.

In tegenstelling tot een gebruikelijke gedachtengang, waarbij het maximale economische nut van het grondgebruik de boventoon voert, wil de PSP dat de mens - en daarmee de menselijke samenleving - zich een tehuis bouwt, waarin hij zich - al naargelang zijn aard en mogelijkheden - optimaal kan ontwikkelen. Hoewel Nederland steeds voller wordt zal er ruimte moeten blijven, of gemaakt moeten worden, waarbinnen nieuwe ontwikkelingen tot hun recht kunnen komen. Praktisch leidt dat ertoe dat een voortdurende

strijd geleverd moet worden voor het behoud van ieder stukje ongerepte natuur en voor elk - potentieel - recreatiegebied en dat met name in de Randstad Holland iedere uitbreiding van industrieterreinen, autosnelwegen en vliegvelden, sterk aan banden gelegd moet worden.

In dit verband is het noodzakelijk dat de voorbereiding van beslissingen m.b.t. de ruimtelijke ordening, zowel op nationaal als op regionaal en plaatselijk niveau zich afspeelt in een zo groot mogelijke openbaarheid. Tevens moet de mogelijkheid worden geopend - o.m. door het ontwikkelen van alternatieve mogelijkheden - voor een effectieve inspraak van de bevolking en de vertegenwoordigende organen in een stadium dat de besluiten nog niet gevallen zijn. Daarvoor is onder meer noodzakelijk dat gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid in de Wet op de ruimtelijke ordening om voor bestemmingen van meer plaatselijk belang facetplannen op te stellen. Dit is o.m. van belang voor het veilig stellen van natuurterreinen, de spreiding van diverse takken van industrie, verkeersvoorzieningen, leidingen straten, grote waterstaatswerken e.d.

Het zal duidelijk zijn dat een goed bevolkingsbeleid (in feite een door de overheid gewilde geboortenregeling) de planologische problemen op korte termijn zal verlichten en op lange termijn de enige mogelijkheid is om de beschikbare ruimte leefbaar te houden.

Het is voorts van belang dat de verschillende elementen van een plan ongeveer gelijktijdig verwezenlijkt worden, dat b.v. de realisering van de infrastructuur en de recreatie niet achterblijven bij de industrievestigingen en het wonen, dat b.v. wel de huizen in grote getale gereed zijn, doch dat de winkels, een frekwent openbaar vervoer en de sociale ruimten te denken is aan ruimten voor sociaal-kultureel werk, crèches e.d. - nog ontbreken. Naast de voorrang van de industrie is er de 'heilige koe' van het (auto)-verkeer. In stede van daarvoor alles te laten wijken en een slaaf van dit voermiddel te zijn, willen wij dat er b.v. in de steden meer leef- en loopruimte komt met minder lawaai.

VERKEER

Onveiligheid, luchtverontreiniging, ruimte-gebrek en een voortdurende kostenstijging voor de gemeenschap én de individuele gebruiker noodzaken tot drastische ingrepen in het verkeersbeleid. De PSP verlangt dat rijk, provincies en gemeenten de verkeersstromen in Nederland gaan regelen op grondslag van een maximaal vervoersaanbod en minimale kosten.

Dit is uitsluitend mogelijk door een keuze voor volledig gratis openbaar vervoer, gepaard gaande met een beperking van het personen-auto-verkeer. De volgende maatregelen zijn hiertoe vereist:

1. Geen verdere verdichting van het autosnelwegen-net, uitgezonderd ringwegen om steden en de achtergebleven verbindingen met het Noorden en Oosten. Beperking van de auto-productie en vaststelling van maximumafmetingen voor auto's.
2. Subsidieregelingen, verkeersregels, wegenplanning en belastingwetgeving dienen het openbaar vervoer in elk opzicht voorrang te verlenen.
3. Afsluiting van de binnensteden voor het autoverkeer. Openbaar stadsvervoer onder controle van de gemeenteraad, waarbij in grote steden railvervoer op vrije baan vereist is.
4. Vorming van één nationaal streekvervoersbedrijf in nauwe verbinding met de NS, waarbij echter lijnennet en frekwentie worden vastgesteld door de betrokken provinciale staten of gewestraden. Aanleg van regionale busstations.
5. Snelle en grootscheepse uitbreiding van het personen-spoorwegnet (o.a. naar Lelystad, Schiphol en Zoetermeer), afschaffing van de eerste klasse en uitbreiding van het personeelsbestand bij opvoering van de dienstverlening.
6. Het goederenverkeer zoveel mogelijk via spoorweg of waterweg. Aansluiting van alle grote industrieën op het spoorwegnet; geen sluiting van spoorwegen of goederenstations maar doorvoering van een 'Leber-plan' als in West-Duitsland.
7. Geen uitbreiding van Schiphol. Spreiding van het korte afstandsverkeer over kleine luchthavens in alle delen van het land, o.a. door militaire vliegvelden aan hun huidige bestemming te onttrekken. Concentratie van de intercontinentale luchtvaart op enkele grote internationale vliegvelden in dunbevolkte delen van Europa.
8. Speciale aandacht voor een snel massa-vervoer naar recreatiegebieden.

VOLKSHUISVES- TING

De steeds hoger wordende huren van nieuwbouw-woningen, zelfs in de woningwetsektor, maakt het zoeken naar middelen om goedkoper te bouwen urgenter dan ooit. Willen wij ernst maken met de vervanging van krotwoningen, dan klemt dit eens te meer. Als middelen om de stichtingskosten van woningen te verlagen, ziet de PSP onder meer:

- a. Het instellen van een woningbouwfonds voor de financiering. Dit fonds zou gevoed moeten worden uit o.m. (gedwongen) leningen tegen een laag percentage (b.v. bij de institutionele beleggers) en de te verstrekken woningwetvoorschotten en de terugvloeiende rente en aflossing daarop.
- b. Het versnellen en vereenvoudigen van het bouwproces door geïndustrialiseerde bouw, waartoe een continue stroom van opdrachten verzekerd zal moeten zijn. Er zal meer aan research op het gebied van bouwmethoden en het gebruik van bouwmaterialen moeten worden gedaan.
Hier vooral zal één nationaal toeleveringsbedrijf, in plaats van het elkaar bekonnurrerende particuliere initiatief, noodzakelijk blijken.
- c. Het tegengaan van speculatie met bouwgronden.

Als middel om de belangen van de huurders te behartigen, wil de PSP de oprichting van huurdersverenigingen stimuleren o.a. door het geven van technische hulp, en juridische, economische en politieke achtergrondinformatie.

Hoewel de nog steeds heersende woningnood de snelle realisering van woninggebiedt, zal er in de nieuwe wijken gedifferentieerd gebouwd moeten worden; er zullen wijken met huizen moeten ontstaan, in welke woningen de mensen zichzelf kunnen onderscheiden van anderen - een eigen identiteit kunnen hebben. Naast de huizen die gebouwd worden voor echtparen met kinderen, bejaarden en lichamelijk gehandicapten, dient er in de woningbouw veel meer gerekend te worden met andere vormen van samenwonen (kommunes). Bij de woningdistributie moet rekening worden gehouden met vrijgezellen, vrienden- en vriendinnenparen etc.

Woonvormen met centrale voorzieningen als kinderopvang, centrale keuken, wasserij, hobby- en ontmoetingsruimten, waardoor enerzijds de vrouw haar recht op arbeid kan realiseren, anderzijds tussen-menselijke contacten bevorderd worden, dienen bij planning van nieuwe wijken de voorkeur te krijgen. Er zal op ruimere schaal moeten worden geëxperimenteerd met nieuwe bouw- en woonvormen. Voorts heeft de overheid de taak menswaardige woonruimte voor buitenlandse werknemers te scheppen.

Het ministerie van sociale zaken dient controle uit te oefenen op bestaande huisvesting en in het bijzonder op de naleving van de door haar gestelde eisen bij logementen. Nieuwbouwwijken kunnen een logische voortzetting zijn van het bestaande geografische patroon i.p.v. de gebruikelijke recht-toe-recht-aan-konstrukties. Waar mogelijk, en in overeenstemming met de wensen van de bewoners, zal de voorkeur gegeven moeten worden aan renovatie van oude wijken i.p.v. een vervanging door nieuwbouw. Hierbij zal vooral ook aan de infrastructuur van deze wijken aandacht besteed moeten worden. Het voordeel van renovatie is, dat de huren van technisch en kwalitatief verbeterde woningen betrekkelijk laag blijven, terwijl bestaande sociale verbanden niet verbroken behoeven te worden. Indien renovatie-projecten door particuliere eigenaren zouden worden gefrustreerd, dan zal b.v. onteigening wettelijk mogelijk moeten worden gemaakt. Overal waar in onze wetgeving een overdreven belang wordt gehecht aan bescherming van particuliere belangen van overwegend financiële aard - waardoor b.v. sanering herbouw stagneert en velen langer in een afbraakbuurt moeten wonen - zal de wet gewijzigd moeten worden. Ook overigens dient de procesgang bij bestemmingsplannen vereenvoudigd om versneld te worden.

Voor de komende tijd wenst de PSP:

1. Om achterstand in te halen, om 350.000 à 400.000 krotten te vervangen, om bevolkingsgroei op te vangen - en dat alles binnen redelijke tijd - zal een bouwprogram van 150.000 woningen per jaar oplopend tot 190.000, waaronder zeer veel woningwetwoningen, ontwikkeld moeten worden.
2. Naast de kwantiteit zal de kwaliteit, eventueel door verhoging van de kurveprijzen, moeten verbeteren. Te denken is aan meer differentiatie, minder gehorigheid, gemeenschappelijke ruimtes e.d. Tot die kwalitatieve verbeteringen behoort ook de bouw van speciale woningen voor bejaarden, invaliden, alleenstaanden, studenten.
3. Voor gelijksoortige woningen moet men komen tot een ongeveer gelijke 'huur' door een stelsel van individuele huursubsidie en - voor te hoge inkomens - van huurbelasting. Dat zal de doorstroming bevorderen en daarmee een doelmatiger gebruik van de beschikbare woonruimte. Waarborgen tegen huurwoeker zijn daarbij onontbeerlijk.
4. Op grond van het voorgaande wordt de liberalisatie van woningbouw, huren en loslaten van huurbescherming verworpen. De verwezenlijking van het voorgaande zal binnen het bestaande systeem van het private eigendom moeilijk tot stand kunnen komen. Een snelle realisering wordt verkregen door de grond, de woningbouw en de woningexploitatie geheel in handen van de gemeenschap te brengen. Nu remt het element van de exploitatie en de rentabiliteit iedere gunstige ontwikkeling.
5. Een nationale woningbouwmaatschappij is het enige alternatief voor het huidige ondoelmatige systeem van elkaar bekonnurrerende particuliere

bouwmaatschappijen.

6. Het woningbezit dient in handen van de overheid te komen. Pas dan is er een basis om aan de huidige chaos van huren, premies en tegenstellingen tussen huurwaarde en woonwaarde een einde te maken.
Het beheer kan - onder centraal toezicht - in handen van organisaties van de bewoners zelf komen.
7. Huurkoop dient verboden te worden, of dusdanig wettelijk geregeld, dat de huurkoper volledig tegen uitbuiting wordt beschermd. Dit zou kunnen worden bereikt wanneer:
 - a. De door de huurkoper voor de woning te betalen prijs niet méér mag bedragen dan 12 x de jaarhuur.
 - b. De te betalen rente niet mag uitgaan boven de geldende hypotheek-rente.
 - c. Het bedrag waarover rente wordt betaald, jaarlijks vastgesteld wordt, na aftrek van de betaalde aflossingen.
 - d. Woningen, die op de nominatie staan om, binnen 15 jaar nadat de huurkoopovereenkomst aangegaan zou worden, zouden worden afgebroken ingevolge een sanerings- en rekonstruktieplan, van huurkoop uitgesloten worden.
 - e. Een afgelsoten huurkoopovereenkomst het de eigenaar onmogelijk maakt de woning, waarvoor deze overeenkomst geldt, aan derden te verkopen of anderszins te vervreemden.
 - f. De huurkoper, bij faillissement van de eigenaar, in het genot van de woning blijft en de curator de verdere betaling van rente en aflossing regelt.
8. De onvolkomenheden aan vele nieuwbouwwoningen in de grote stad drijven vele mensen naar een tweede woning in de 'provincie' of naar een volkstuin in de stad. De PSP is van mening dat hiermee een maatschappelijk onjuiste aanpak ontstaat voor het overigens reële probleem van de slechte en oncomfortabele nieuwbouw.
9. Zolang grond uitgegeven wordt voor partikulier gebruik - met welk doel dan ook - moet dit in huur of erfpacht gebeuren. De huur of de canon dient minstens iedere vijf jaar aangepast te kunnen worden.
10. Aan doorstroming op grote schaal valt pas te denken bij invoering van een huurbelasting. Huurbelasting uitsluitend voor bewoners van met overheidssteun gebouwde woningen is echter niet rechtvaardig.
De huidige huursuppletieregeling is totaal onvoldoende en zal, wat noodzakelijk zal blijken indien geen doorstroming bereikt wordt, geen oplossing bieden voor uitplaatsing van saneringsslachtoffers.
Een goede regeling zal geen aflopend karakter moeten bezitten en de uit te keren suppletie zal dusdanig moeten zijn, dat geen gezin meer dan 20 pct. van het door de kostwinner verdiende salaris aan huur (met inbegrip van bijkomende kosten minus eventuele c.v.) behoeft te betalen. Voor de

laagste inkomens zal dat belangrijk minder dan 20 pct. van het netto salaris dienen te bedragen.

11. Actie- en pressiegroepen van bewoners en woningzoekenden zullen noodzakelijk zijn om op kleinere en grotere schaal bovengenoemde eisen door buitenparlementair optreden te ondersteunen. In deze groepen kunnen de leden gevonden worden die in commissies voor woningverdeling, voor huuradviezen, voor woningvordering de werkelijke noden zullen vertegenwoordigen.
12. Partikuliere woningbureaus dienen verboden te worden. Buitenlandse arbeiders in Nederland hebben recht op zelfstandige huisvesting voor hun gezin.
13. Woningen die niet aan de bij de wet te stellen eisen van onderhoud en woongenot voldoen, mogen niet in huur verhoogd worden.
14. Aan het kraken van leegstaande woonruimte geeft de PSP alle steun, zolang de overheid toestaat dat woonruimte leeg staat in een tijd van woningnood.
15. Op niet te grote afstand van elkaar dienen goed geoutilleerde woonwaggen-woonoorden te zijn of te worden gebouwd en ingericht.

LANDBOUW

In de tot nu toe achtergebleven agrarische bedrijfstakken vindt thans in navolging van de industrie en de distributie van goederen een versnelde kapitaalskoncentratie plaats.

Handel en industriekapitaal besparen zich de kosten van grondwerving en sociale voorzieningen door de kleine boeren in naam zelfstandig te laten blijven. Deze behouden het bedrijfsrisico, maar d.m.v. kontrakten en schulden worden ze volledig afhankelijk van toeleverings- en afname-bedrijven. Veel Nederlandse boeren zijn in feite slechtbetaalde arbeiders met een dubbele afhankelijkheid: Zij pachten hun land en verkopen hun arbeidskracht, en bezitten zelf geen produktiemiddelen. Bovendien leveren de vele kleine bedrijven lage inkomsten, verborgen werkloosheid en overproduktie op. Het plan-Mansholt van de EEG-kommissie bepleit als oplossing een kapitalistisch agrarisch grootbedrijf, geleid door technologische hereboeren en kapitaalverschaffers, waar de kleine boeren als loonarbeiders in dienst kunnen treden. De PSP acht grote agrarische bedrijven in het belang van producenten en konsumenten, maar wijst zowel het kapitalistische grootbedrijf als gedwongen kollektivisatie als weg daarheen af. Aan de hand van het voorgaande komt de PSP op voor de volgende maatregelen:

1. Voorlichting, subsidies, onderwijs en voorbeeldbedrijven dienen te bevorderen dat kleine boeren hun aangrenzende bedrijven vrijwillig samenvoegen tot een koöperatief grootbedrijf, dat democratisch wordt beheerd door allen die in het gezamenlijke bedrijf werken.
2. Indien er in koöperatieve bedrijven verborgen werkloosheid heerst, dient deze door afvloeiingsregelingen voor ouderen, omscholing voor jongeren, arbeidstijdverkorting, vervangende werkgelegenheid en voorrang bij overplaatsing naar nieuwe polders ongedaan gemaakt te worden.
3. Bij de ontginning van Zuid-Flevoland, de Markerwaard en de Lauwerszeepolder dient de grond niet meer aan kapitaalkrachtige zelfstandigen verpacht te worden, maar door de overheid ter beschikking te worden gesteld van koöperatieve bedrijven voor kleine boeren, die elders moeten afvloeien, of jongeren. In geen geval mag de uitgifte van nieuwe poldergrond plaatsvinden d.m.v. verkoop.
4. De tussenhhandel in agrarische produkten dient zoveel mogelijk in handen te komen van agrarische koöperaties, i.p.v. winstmakende bedrijven die thans vaak meer ontvangen dan de boeren zelf.
5. Alle waterschapslasten dienen uit de algemene middelen gefinancierd te

- worden; meervoudig stemrecht in waterschappen dient geheel te verdwijnen.
6. Onmiddellijke opheffing van de P.B.O. (publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie), derhalve opheffing van het landbouwschap, en de verschillende produktschappen. Haar taken zullen voorlopig overgenomen moeten worden door de boeren- en landarbeidersorganisaties. Aldus zal gestreefd moeten worden naar een werkelijke belangenbehartiging van de boeren en landarbeiders.
 7. Geen nieuwe ontginning van landbouwgronden ten koste van natuurgebieden, behoud van kenmerkende oude kultuurlandschappen door i.p.v. het doorvoeren van ruilverkaveling subsidie te verlenen aan boeren als landschapsbeschermers met een rekreatieve taak, en meer ruimte voor het biologisch-dynamische experiment. Waar dit om agrarisch-ekonomische redenen wenselijk, dan wel om rekreatieve of biologische redenen nodig is, landbouwgronden bestemmen voor rekreatie of natuurreservaat. M.a.w. op korte termijn dienen alle ruilverkavelingsobjekten kritisch te worden bezien. Rekreatie-objekten die tevens een functie hebben bij de struktuurhervorming in de landbouw, dienen extra gesubsidieerd te worden.
 8. Een zodanige geografische verdeling van de agrarische produktie, dat die produkten daar geproduceerd worden waar dit (b.v. om klimatologische, landbouwkundige en ekonomische redenen - dit laatste voorzover dit grondprijzen en transportkosten betreft) voor het geheel het meest gunstig is.
 9. Een gekoördineerd prijs- en marktbeleid, dat:
 - a. de bij de landbouw betrokkenen een redelijk inkomen garandeert, dat vergelijkbaar is met andere beroepsgroepen, indien er op een ekonomisch aanvaardbare basis geproduceerd wordt; de produktiviteit per man dient zoveel mogelijk bevorderd te worden;
 - b. een verbetering en verkorting van de arbeidstijd tot gevolg heeft;
 - c. voldoende gevoelig is voor de - o.a. bij een toenemende welvaart - groeiende behoefte aan meer veredelde produkten;
 - d. aan de distribuerende handel en het bedrijfsleven de mogelijkheid ontnemt om met agrarische produkten te spekuleren;
 - e. overschotten probeert te vermijden, niet door produktiviteitsverlaging, maar door minder grond in kultuur te hebben en die overigens die overschotten hetzij konserveert, hetzij afzet in de noodlijdende gebieden in andere delen van de wereld; de technologische ontwikkeling o.m. richten op het konserveren van overschotten.
 10. Aangezien de bedrijfsvergroting met overheidssubsidie bevorderd kan worden, is het vereist dat de partikuliere zeggenschap over grond- en produktiemiddelen in vergaande mate beperkt wordt en ondergeschikt is aan overheidsorganen. Alle grond dient zo spoedig mogelijk in handen van

beheerde grondbanken te komen, die in ruil daarvoor de boeren in de gelegenheid moeten stellen in mechanisering en rationalisering van hun bedrijf te investeren. Deze grondbanken - uiteraard met inspraak van de boeren - zullen voor het onrendabele deel van hun activiteiten overheidssteun moeten ontvangen.

11. Voor hen die niet meer in de landbouw werkzaam kunnen blijven dienen o.m. de volgende maatregelen te worden genomen:
 - a. het onderwijs richten op buiten de landbouw gelegen opleidingen, hetzij door nieuwe onderwijsmethoden ter plaatse in te stellen, (ook in dunbevolkte streken waar zo'n school naar de gebruikelijke maatstaven onvoldoende debiet heeft) hetzij door extra studietoelagen de jeugd in staat te stellen scholen te bezoeken.
Voorts zal een omscholingsprogram opgesteld moeten worden voor de ouderen;
 - b. het scheppen van vervangende werkgelegenheid in de industriële en dienstverlenende sektor. In deze sektor moeten de mogelijkheden benut worden om vervanging in de vergelijkbare beroepssfeer te realiseren.
Dit is alleen mogelijk als een landbouwbeleid gezien wordt als een intergrerend onderdeel van een totaal economisch beleid.
12. De PSP wil dat er naast het onderzoek naar rationeler landbouw- en arbeidsmethoden ook met kracht gewerkt wordt aan methodes die het voor het natuurlijke milieu vaak zo schadelijke bespuiten overbodig maken.
13. De agrarisch-chemische industrie moet in handen van de gemeenschap komen; de produktie dient te geschieden zonder winstoogmerk.
14. Bevordering van goede verzekering tegen dierziekten (welke de kosten van de veeartsenhulp dekt), en zolang dit nog niet gerealiseerd is, vrije verkoop van eenvoudige antibiotika (zoals die tegen longaandoeningen, verlammingen, e.d.).

HET MILIEU

Alle menselijke activiteiten vormen een steeds zwaardere belasting voor het milieu waarin de mens leeft. Lucht, bodem en water worden in toenemende mate vervuild, zodat de grens benaderd en zelfs overschreden wordt waarop de natuurlijke zelfreinigingsprocessen onherroepelijk of voor lange tijd verstoord zijn. Nederland met zijn hoge bevolkingsdichtheid, door zijn geografische ligging een uitverkoren land voor kapitalistische beleggers en bovendien de delta van een aantal rivieren in West-Europa, staat bij uitstek aan die gevaren bloot. Desondanks is hier later dan elders de strijd voor een schoon leefmilieu op gang gekomen. Het zijn de economische voordelen op kort zicht die voornamelijk aansprakelijk zijn voor de schade. De zorgeloze mentaliteit van de mens die eeuwenlang zonder veel problemen zijn afval overal kon achterlaten, zal moeten verdwijnen wil men tot wezenlijke veranderingen komen. Ook hier is een kritische instelling noodzakelijk. Gezien de hoogste prioriteit die aan de zorg voor het milieu moet worden gegeven, lijkt het ons raadzaam een apart ministerie voor het milieu in te stellen.

Studie zal gemaakt moeten worden van de vraag welke sectoren van economische groei meer schade doen dan op verantwoorde wijze te bestrijden is. De bereidheid zal moeten bestaan de groei in dergelijke sectoren af te remmen dan wel geheel te beëindigen. Tevens zal moeten worden gezocht naar een meer cyclische wijze van produceren, waarbij produkten en afvalprodukten niet meer in het milieu worden geloosd, maar opnieuw als grondstof worden gebruikt. Voor een produktie-methode die noodzakelijkerwijs onontkoombaar het milieu verontreinigt of voor een produkt dat bij of na gebruik hetzelfde doet, dient belasting betaald te worden. Op korte termijn zal door verdere wettelijke maatregelen moeten worden bevorderd dat deze weg door het bedrijfsleven wordt ingeslagen.

Er dienen voorschriften te komen op het gebied van reclame om de reclame voor sterk vervuilende produkten aan banden te leggen. Ten aanzien van de psycho-hygiëne is een beleid nodig dat kiest voor leefbaarheid boven economische groei. Niet alleen het fysisch-chemische milieu van lucht, bodem en water, maar ook het sociale klimaat van bedrijf en maatschappij moet worden bewaakt tegen verdere aantasting; bovendien zal de bestaande situatie met alle kracht gesaneerd moeten worden. Noodzakelijk is daarbij een goede voorlichting over opvoeding, voeding, drugs, reclame, roken, overconsumptie e.d. Het vak milieubeheersing dient te worden ingevoerd op de basisschool.

De volgende maatregelen wil de PSP voor de komende jaren:

1. Een continue stroom van wetenschappelijke en populaire informatie aan de bevolking over de totale problematiek van de milieuhygiëne.
2. De bevordering van onderzoek om te komen tot een pakket van normen, eisen en meetmethodieken, opdat meningsvorming mogelijk is.
3. Waar normen en eisen overschreden worden - hetgeen bij regelmatige controle zal blijken - moet verbetering, zo die niet vrijwillig aangebracht wordt, afgedwongen worden door een systeem van boetes en andere sancties.
Overigens, als verontreiniging in enigerlei vorm aanvaard kan worden, dan toch zal de vervuiler daarvoor moeten betalen.
4. De overheid dient meetgegevens in een begrijpbare vorm openbaar te maken. Een potentiële vervuiler kan verplicht worden zijn emissies bekend te maken.
5. Besprekingen op internationaal niveau om tot een gezamenlijke gedragslijn te komen t.a.v. vestigingseisen, voorschriften, gebruik van chemicaliën e.d., teneinde een dam op te werpen tegen de wijze waarop het internationale bedrijfsleven in diverse nationale overheden tegen elkaar uitspeelt.
6. De fysieke overlast van geluidshinder is redelijk goed bekend. De psychische belasting die bij een veel lager geluidsvolume begint, zal met voorrang onderzocht moeten worden omdat een langer voortduren en zeker de toename van deze hinder ernstige sociaal-psychologische nadelen zal opleveren. Zo achten wij uitbreiding van de luchthaven Schiphol op grond van de huidige gegevens ontoelaatbaar.
7. In de mate van de reeds aanwezige belasting van het milieu, zal voor nieuwe vestigingen de milieuverontreiniging een steeds belangrijker en tenslotte uitsluitend een rol spelen in het vestigingsbeleid.
8. Een belangrijke verbetering is onmiddellijk te bereiken indien de Kolleges van B en W van hun beleid inzake de toepassing van de hinderwet in het openbaar verslag doen.
9. De reinigingsdiensten - nu nog vallend onder het gemeentelijk beheer - zullen door maatregelen - ook financiële! - van het Rijk tot samenwerking gebracht moeten worden, zoals de huisvuilverwerking en de rioolwaterzuivering.

GEZONDHEIDS- ZORG

De gezondheidszorg behoort zich onbeperkt uit te strekken tot alle leden van de gemeenschap. De beste weg daartoe is:

1. De vorming van een nationale gezondheidsdienst.
2. De betaling van de kosten uit de algemene middelen.

Voorshands zal worden gestreefd naar:

- a. Een algemene verzekering tegen kosten voor ziekenhuisverpleging, huisarts en specialisten, sanatoria en revalidatieinrichtingen, massage, geneesmiddelen, fysiotherapie, verloskundige hulp, wijkverpleging, gezins-hulp, ter vervanging van het thans bestaande zeer verdeelde verzekerings-systeem. Daarmee wordt het onderscheid tussen klasse- en fonds-patiënten opgeheven. Bij de inrichting van ziekenhuizen moet eveneens met deze opheffing rekening gehouden worden.
- b. Een landelijk systeem van groepspraktijken voor huisartsen en een landelijke coördinatie van het ziekenhuiswezen: bij de wens naar gespecialiseerde ziekenhuizen dient er rekening mee te worden gehouden, dat de patiënt voor een niet-uitzonderlijke behandeling in zijn eigen regio in een ziekenhuis kan worden opgenomen.
- c. De opleiding van artsen, specialisten en geneeskundig personeel dient door een betere coördinatie aangepast te worden aan eerder genoemde eisen, waardoor mede hun maatschappelijke functie beter tot zijn recht komt.
- d. Kosteloze tandheelkundige verzorging.
- e. Voorgescreven medewerking van artsen en specialisten tegen door de overheid vastgestelde beloning.
- f. Instelling van een preventief bevolkingsonderzoek naar ziekten die bij vroegtijdige ontdekking een aanzienlijk betere kans op genezing geven zoals hart- en vaatziekten, kanker, gynecologische kwalen.
- g. Prioriteit voor die preventieve maatregelen die de lichamelijke, maar vooral ook de geestelijke volksgezondheid (psycho-hygiëne) bevorderen.

Preventieve maatregelen ten bate van de volksgezondheid zijn o.m.:

1. campagne tegen reclame voor zaken met medisch schadelijke aspecten, zoals bijv. het roken; voorlichting over mogelijke schadelijkheid van soft drugs moet verbieden en strafbaar stellen vervangen. Aanhangers, die verslaafd zijn aan nicotine, drugs, alcohol en andere vergiftigende genotmiddelen, zal een begeleiding worden opgezet, gericht

op matiging en ontwenning.

2. voorlichting inzake voeding en sport;
 3. bevordering van onafhankelijke research.
- h. Geestelijk gehandicapte kinderen en volwassenen moeten - ten laste van de algemene middelen - kunnen worden opgevangen in dagverblijven, gezinsvervangende tehuizen en inrichtingen. Op de sociale werkplaatsen moet de enige norm voor tewerkstelling zijn of de betrokken persoon dit als positief ervaart, - werk naar produktiviteitsnormen dient dus te vervallen. De voor de kinderen bestaande regelingen zijn onvoldoende; voor volwassenen is er bijna niets. Er dient een speciale dienst te komen voor de begeleiding van de ouders.
- i. Socialisering van bedrijven, gericht op het vervaardigen van medicamenten en apparatuur t.b.v. de gezondheidszorg.
 - j. Euthanasie moet in bepaalde gevallen, situationeel en na overleg in commissie, mogelijk zijn.

Onder dit hoofdstuk behoort ook de zorg voor het bevolkingsbeleid, dat o.m. tot uitdrukking moet komen door:

- a. Het inschakelen van de massamedia door de overheid in een campagne die de bevolking moet doordringen van een individuele gezinsplanning als basis voor een verstandig bevolkingsbeleid. Daarom is het een taak van de overheid om voorlichting te geven over geboortepanning en het vak seksuele opvoeding en geboorteregeling in te voeren op de scholen.
- b. Zo goed als de pil behoort in het verzekeringspakket, zo behoort de overheid geen beperkende bepalingen te verbinden aan het geven van subsidie aan bureaus voor huwelijks- en gezinsleven. Het oprichten van dergelijke bureaus moet overigens worden bevorderd.
- c. De wettelijke mogelijkheden voor abortus provocatus moeten zodanig worden dat in feite de stem van de betrokken vrouw of het echtpaar beslissend is. Abortus-teams kunnen dan voor de begeleiding en uitvoering zorgdragen.
- d. Aan de voorlichting t.o.v. de mogelijkheid van sterilisatie van de man dient meer aandacht te worden geschonken.

Demokratisering van de gezondheidszorg zal kunnen plaatsvinden door o.m.:

- a. inspraak van de betrokkene;
- b. multidisciplinaire aanpak (waarin niet-medici gelijkwaardig);
- c. openbaarmaking van de inkomens van alle medewerkers, zodat vanzelf een nivellering ontstaat;
- d. een meer open rechtspraak in o.a. het 'medische tuchtrecht'.

FINANCIËN

Vanuit het gezichtspunt dat een belastingstelsel gehanteerd kan worden voor de herverdeling der inkomens - zowel in de kollektieve als in de individuele sfeer - streeft de PSP naar relatief hoge direkte belastingen van hoge inkomens en minimale belastingen van lage inkomens. In dit verband wijzen wij een verschuiving naar (hogere) BTW en minder progressieve Inkomsten- en Loonbelasting af; wij willen de economische ongelijkheid omvormen naar meer economische gelijkheid. Indien in het kader van de harmonisering van het belastingstelsel de indirecte belastingen toch zullen toenemen, dan zal een degressieve loonsverhoging het enige middel zijn om de bestaande inkomens te verschuiven.

De vereenvoudiging van het belastingstelsel zal niet alleen vele belastingbetalers en de overheid veel werk besparen; het zal vele profiteurs van het gekompliceerde systeem beter naar hun werkelijke draagkracht aanslaan. Een aanzienlijke verhoging van de successierechten, een progressief werkende spekulatiewinst- en vermogensbelasting zullen een welkome aanvulling zijn voor de overheidsfinanciën. Vereenvoudiging mag evenwel niet betekenen, dat de eisen van rechtvaardigheid, billijkheid (belastingbetaling naar draagkracht) eraan worden opgeofferd.

T.a.v. de vennootschapsbelasting dient te worden onderzocht of een opbouw mogelijk is die rekening houdt met de omvang van het geïnvesteerd kapitaal, bedrijfsomzet, en omvang van de winst. Bij opvoering van het tarief dient te worden gestreefd naar vermindering van afwenteling op de konsument d.m.v. prijsverhoging. Het prijsbeleid heeft hierin een functie.

T.a.v. de Inkomstenbelasting dient te worden nagegaan of het onderscheid tussen gehuwden- en ongehuwden-tarieven geheel of gedeeltelijk moet verdwijnen. Wij menen dat de inkomensaf trek voor de werkende gehuwde vrouw aangepast moet worden aan de loonindex, terwijl onderzocht moet worden in hoeverre het inkomen van de werkende gehuwde vrouw niet afzonderlijk belast moet worden. Bij toepassing van 'af trek werkende gehuwde vrouw' dient erop gelet te worden dat dit sterker funktioneert naarmate het inkomen lager is - boven een zekere grens van het totaal inkomen van man en vrouw is géén af trek meer nodig.

De PSP wil de Zijlstra-norm - welke de stijging van de overheidsuitgaven ten onrechte koppelt aan de groei van het nationaal inkomen laten vervallen opdat de groei van de overheidssektor - die achterligt en steeds hogere uitgaven zal nodig maken - groter zal zijn dan de groei van de partikuliere

bestedingen. De kapitaalvoorziening van de gehele overheid mag niet de sluitpost zijn nadat private kapitaalbehoeften bevredigd zijn. Voor de financiering zal zo nodig een systeem van gedwongen leningen tegen vastgestelde rente worden toegepast. Binnen het raam van de overheidsfinanciering zullen de gemeenten geen sluitpost mogen zijn door de wijze waarop de centrale financiering gehanteerd wordt. Integendeel, de gemeentefinanciën zullen juist aanmerkelijk uitgebreid moeten worden terwille van de decentralisatie in de besluitvorming en de kollektieve voorzieningen. Het vermogen van de overheid dient in een staatsbalans (resp. provincie- of gemeentebalans) zichtbaar gemaakt te worden. Bij begrotingsbehandelingen dient aan de vertegenwoordigende lichamen een prioriteitenlijst te worden overgelegd (per ministerie of per begrotingshoofdstuk) waardoor het mogelijk wordt alternatieve keuzen te doen.

JURIDISCHE ZAKEN

De PSP eist, dat de fundamentele mensenrechten, zonder welke erkenning elke menselijke samenleving verwordt tot staatsdiktatuur, als onaantastbare grondrechten worden verankerd in de grondwet en dat de Nederlandse wetgeving aan die grondrechten wordt aangepast.

De PSP verlangt voorts toevoeging van de volgende grondrechten:

- a. recht op huisvesting;
- b. recht op werk en inkomen;
- c. recht op onderwijs;
- d. recht op staking en betoging voor iedereen;
- e. recht op een leefbare omgeving ;
- f. recht op vrije meningsuiting via alle kommunikatiemiddelen.

De PSP stelt zich derhalve achter de Universele Verklaring van de rechten van de mens. Zij neemt het initiatief om maatregelen te waarborgen voor een blijvende vrede, vrijheid, rechtsgelijkheid en rechtszekerheid. Ze zal duidelijke stappen ondernemen om tot ratifikatie te komen op de verdragen van de rechten van de mens, zoals deze in 1966 aanvaard zijn in de Algemene Vergadering van de VN.

Op grond hiervan pleit de PSP voor:

- a. aanpassing van de Nederlandse wetgeving, nadat de verdragen geratificeerd zijn;
- b. ook voor vreemdelingen erkenning van de grondrechten;
- c. meerderjarigheid in alle opzichten met het bereiken van de 18-jarige leeftijd;
- d. geen wettelijke regeling van het stakingsrecht die dit recht, dat een sociaal grondrecht behoort te zijn, inperkt.

Op korte termijn zullen in ieder geval de volgende doelen gerealiseerd kunnen worden:

- a. Instellen van een algemeen verzekeringssysteem dat iedereen een volledige juridische bijstand garandeert. De kosten kunnen uit algemene middelen bestreden worden.
- b. Hervorming van het strafstelsel en het gevangeniswezen in die zin, dat naast het bestraffen van de misdaad de individuele (en kollektieve) oorzaken van de misdaad bestreden worden. Bespoediging van de aanname en uitvoering van het wetsontwerp tot beperking van de voorlopige hechtenis. Bij het opleggen van boetes zal men de boete - afgezien van

de op te leggen straf - i.v.m. de variërende draagkracht afhankelijk van het inkomen moeten vaststellen.

- c. Echtscheiding bij onderling goedvinden moet als hoofdvorm worden erkend. Deze moet, evenals huwelijken, mogelijk worden zonder rechterlijke inmenging. Een echtpaar dat wil uiteengaan, behoort te mogen volstaan met een door advocaten, of een notaris, opgemaakte akte, waarbij de scheidingswil, de scheiding en deling van goederen en woning, de voorgedijregeling over minderjarige kinderen alsmede het recht van bezoek na scheiding en de alimentaties worden vastgelegd.

Is het vooronderzoek eenzijdig, dat wordt de scheiding pas na een jaar uitgesproken én indien de rechter meent dat een duidelijke termijn geboden is.

Degene die de verzorging der kinderen op zich neemt, dient van de andere echtgenoot een evenredig deel van de kosten te krijgen plus een vergoeding voor alle werkzaamheden.

Een alimentatie dient ieder jaar automatisch te worden vastgesteld. Om regelmatige uitkering en controle te vergemakkelijken dient de uitbetaling te lopen over een wettelijk geregeld overheidsfonds. In gevallen waar degene, die de kinderen toegewezen krijgt, niet in staat is om in de kosten die niet door de alimentatie worden opgevangen te voorzien, dient een aanvullend bedrag door de overheid uitgekeerd te worden. (Een echtscheiding die al konsekventies genoeg heeft, mag in deze welvaartstaat nooit betekenen dat kinderen en ouders ook nog eens financieel ten onder gaan.)

- d. Abortus provocatus moet gelegaliseerd worden, waarbij er geen belemmeringen mogen zijn als de betrokken vrouw of het echtpaar er om verzoekt.

- e. Verenigingen moeten, ongeacht hun doelstellingen en functies, rechtspersoonlijkheid kunnen krijgen indien er voldoende waarborgen zijn voor hun democratisch functioneren. Verzoekschriften aan de Kroon dienen te verdwijnen. Het blijft alleen gaan om inschrijvingen van de statuten in een algemeen verenigingsregister. Met name is te denken aan de COC waar diskriminerend is opgetreden.

- f. Wij zijn van oordeel dat het huidige justitiële beleid t.a.v. druggebruik een schadelijke invloed heeft en juist illegale handel en onoordeelkundig gebruik bevordert.

De PSP is voorstander van het legaliseren van zgn. soft-drugs met daarnaast het van overheidswege opzetten van een betere begeleiding.

- g. Pornografie behoort geheel te worden vrijgegeven.

- h. Afschaffing van de rituelen ter rechtszitting.

- i. De kindbescherming dient niet langer te worden beheerd door het departement van justitie, maar te worden overgeheveld naar een nieuw te stichten ministerie van jeugdzaken.

- j. Voor al het personeel in dienst van de politie behoren opleidingen aan de sociale akademies te worden georganiseerd, onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van Onderwijs.
- k. De funktie van notaris, nu in ernstige mate besmet met partikulier winstbejag, moet binnen het kader van Rijksoverheid komen.

KOMMUNIKATIE EN INFORMATIE

Voor het goed funktionieren van de democratie is een onafhankelijk, kontinu in alle richtingen werkend, kommunikatiesysteem, dat het mogelijk maakt voor een ieder om informatie te verschaffen en te ontvangen, noodzakelijk. De onafhankelijkheid is een moeilijk te realiseren eis; het recht op antwoord, het mogen geven van aanvullende informatie, een bestrijding van monopolistische tendensen binnen het kommunikatiesysteem waarborgen evenwel een zo groot mogelijke objectiviteit.

De continuïteit en het in alle richtingen werken van de communicatie en de informatie vormen een bijdrage in het overbruggen van de kloof tussen bestuurders en bestuurden. Vertegenwoordiger zijn krijgt dan werkelijke betekenis, doordat men van de, aan een democratisch proces deelnemende burgers, zijn argumenten en konklusies ontvangt. Met het voorgaande zijn vele technische problemen gemoeid, die licht kunnen leiden tot manipulatie van velen door enkelingen; dat zal vooral het geval worden indien de communicatie en informatie in handen komt van op commerciële basis en op rentabiliteit werkende organisaties. Niet iedereen kan voor radio of TV komen, niet iedereen kan een krant uitgeven. Om onafhankelijkheid te waarborgen zullen deze publiciteitsmedia in handen van democratisch tot stand gekomen organen moeten staan. Net zoals onderwijs uit de algemene middelen bekostigd wordt, zo zal dat ook met informatie moeten kunnen gebeuren; evenmin als onderwijs een geüniformeerde, gelijkgeschakelde kultuuroverdracht behoeft te zijn - en ook niet is - zo geldt dat ook voor informatie.

Kommunikatie is ook het rechtstreekse contact van mensen in één buurt. Naast de verbale kontakten zullen zgn. creativiteitscentra een tegenhanger kunnen vormen van de atomiserende en desintegrerende krachten van een op concurrentie gebaseerde maatschappij.

De zendtijd voor radio en TV is een publiek goed dat een democratische verdeling vereist. De PSP wijst een nationale omroep, die in een kapitalistische maatschappij slechts een instrument in handen van overheid en machtshebbers kan zijn, volstrekt af. Het huidige stelsel van omroepverenigingen dient te worden beschermd tegen het opeisen van steeds meer zendtijd door de NOS. Het recht van politieke partijen op zendtijd dient te worden gewaarborgd door deze tot zelfstandige zendgemachtigden te maken. Op ministerieel ingrijpen tegen programma's dient bij de rechterlijke macht beroep mogelijk te zijn; zonder een voorafgaande rechterlijke uitspraak mag de minister geen sancties opleggen. Aan omroepverenigin-

gen dient de eis van interne democratie gesteld te worden, zowel voor de leden als voor degenen die in hun dienst werken; derhalve kan de stichting als organisatievorm niet worden toegestaan.

De leden van een omroepvereniging moeten zich tegen een minimumbedrag kunnen laten inschrijven; bv. tegen administratiekosten. De binding tussen programmablad en lidmaatschap van een omroep - met name ter wille van de status van de omroep-organisatie - moet opgeheven worden. De koppeling van het betalen van een kijk- en luisterbijdrage aan het wettelijk meetellen voor het lidmaatschap van een omroepvereniging dient te vervallen. Overigens moet deze kijk- en luistergeldbijdrage worden afgeschaft.

De 100.000-grens, waaronder een omroep geen zendtijd krijgt of vermindering van zendtijd, dient te worden verlaagd om alle minderheden ter wille van de veelvormigheid in de democratie de mogelijkheid van toegang tot radio en TV te garanderen.

De PSP wijst reclame in radio en TV af, maar is voorstander van informatieve konsumentenvoorlichting, bv. door middel van een zendmachtiging voor het 'Consumentencontactorgaan'. Naast de bestaande zgn. onderhoudende programma's dient aan de edukatieve sektor - gericht op jong en volwassen - meer aandacht gegeven te worden. De hoogste waarde dient gehecht te worden aan de programma's voor de kleuters en jonge kinderen, speciaal voor wat betreft het ontwikkelen van de verbale expressie.

De PSP ziet met verontrusting de voortschrijdende konsentratie in de pers. De vrijheid van meningsuiting en -vorming verliezen hun zin indien ze door financiële afhankelijkheid van kommerciële direkties gemanipuleerd kunnen worden. De PSP stelt zich achter een open en democratisch geleid persbestel; financieel onafhankelijk door een fonds dat gevoed wordt uit - vooralsnog advertenties - en tenslotte alleen - algemene middelen. Er zal dan een nationale drukpersorganisatie kunnen komen, die allen in staat stelt ook van dit medium gebruik te maken.

KULTUUR EN REKREATIE

Kultuur is ontwikkeling en werkt humaniserend als zij niet de gelijkvormigheid en dus het konformisme bevordert, maar de voortdurende omvorming van het bestaande beoogt. In deze opvatting behoren cultuur en recreatie niet in één adem genoemd te worden.

Kultuur is namelijk dan creatief bezig-zijn; het staat in het teken van de ontspanning als het komplement van de - overigens noodzakelijke maar onplezierige - inspanning. Kultuur veronderstelt dan actieve, autonome, solidaire en vrije mensen.

Kultuur is dan een permanente revolutie die naast de wijziging van economische machtsverhoudingen, alle menselijke verhoudingen kritisch beziet: die tussen ouders en kinderen, tussen de seksen, tussen burens enz. De kunstenaar is dan de mens die nieuwe leefsituaties 'vóórleeft'; hij zal onvermijdelijk in een voortdurend konflikt met de bestaande maatschappij leven.

Onder de huidige verhoudingen staat cultuur buiten de mens. Je kunt er min of meer aan deelnemen, je kunt je rekreëren in de zgn. erkende 'kunsthallen'; de schouwburgen, theaters, de kulturele raden. De PSP is van mening dat een cultuurbeleid erop gericht moet zijn alle mensen te betrekken in het kulturele ontwikkelingsproces.

De kapitalistische maatschappij stimuleert de mensen meer om cultuur-konsument te zijn dan cultuurschepper; pas een socialistische maatschappij kan hierin een volledige ommekeer brengen.

Op korte termijn zijn er de volgende aktiepunten:

1. opvoeding en onderwijs dienen het vermogen tot zelfstandig en logisch denken en oordelen te bevorderen;
2. in de woonwijk dient ruimte te zijn voor openluchtrecreatie, voor sociaal kultureel vormingswerk, voor creatieve aktiviteiten voor alle leeftijdsgroepen. Voor de begeleiding en verdere exploitatie zal een ruime subsidiëring noodzakelijk zijn, evenals voor het vrije jeugdwerk;
3. passieve vormen van recreatie kunnen actieve deelname stimuleren en dienen gesubsidieerd te worden, opdat zij voor allen bereikbaar zijn. Subsidiëren van (niet kommersieel opgezette) instellingen die actieve recreatie bevorderen - tenminste voor wat betreft akkomodatie en materiaal;
4. subsidie voor actieve sportbeoefening, opleiding van kader met name ook voor de niet-gebonden en rekreatieve sport;

5. decentralisatie van jeugd- en jongerenwerk, maatschappelijke dienstverlening, bejaardenzorg enz. door een betere regeling van de gemeentelijke financieringsmogelijkheden;
6. elke wijk en elk dorp dienen de beschikking te krijgen over goed geoutilleerde gemeenschapsruimten, waar ieder creatief en handvaardig bezig kan zijn, en over voorzieningen voor kinderen (crèches, speelzalen, speelplaatsen);
7. de sportverenigingen moeten uitgebreid worden en goedkoper zijn, zonder dat ze in dienst staan van de rekords najagende sport. Het gebruik van zwembaden dient gratis te zijn;
8. kunstenaars moeten het minimum inkomen gegarandeerd krijgen. De bestaande subsidiesystemen voor de diverse groepen van scheppende en herscheppende kunstenaar zijn zeer ongelijk en dienen geharmoniseerd te worden. De enige oplossing is het beheer van daartoe strekkende fondsen in handen van de kunstenaars zelf te geven;
9. invoering van edukatieve radio en televisie;
10. de PSP verwerpt de denkpatronen die normatief - en daarmee intolerant - voor anderen zijn. Als voorbeeld mag gelden dat wij filmkeuring, pornografiebepalingen e.d. afwijzen.

ONDERWIJS

Ieder mens moet in de gelegenheid worden gesteld zich naar eigen aard en aanleg volledig te ontwikkelen.

Opvoeding, onderwijs en vorming zullen de opgroeiende - en ook de volwassen - mens moeten toerusten op zijn democratisch-kritische taak in de samenleving. In stede van de mens aan te passen aan de maatschappij zal de mens moeten leren dat - in het besef dat de individuele ontplooiing zijn grenzen vindt binnen de belangen van de gemeenschap - de samenleving aan een ieder een zinvolle plaats moet geven.

Opvoeding, onderwijs en vorming hebben daarbij een dienende taak. De snel toenemende kennis, de toenemende ingewikkeldheid van de moderne technologische samenleving, het toenemende aantal verschillende en snel wisselende sociale verbanden waarvan de mens in die samenleving deel uitmaakt, stellen nieuwe eisen aan het onderwijs.

Het onderwijs is in toenemende mate de plaats waar de sociale gewoonten en inzichten van de jonge mens zich ontwikkelen. Daarom is het van het grootste belang dat democratie en solidariteit de praktijk van het onderwijs doortrekken.

Konkurrentiezuucht en prestatiedrang moeten niet worden aangewakkerd maar omgebogen naar wederzijds begrip, tolerantie en kritisch inzicht. Voor een goed funktioneren van de individuele mens in een gekomplieerde en zich snel ontwikkelende samenleving is het vermogen om zelf problemen te onderkennen en op te lossen van meer belang dan grote hoeveelheden kennis of vaardigheden. Voor een zinvol deelnemen aan het sociale leven zijn een ontwikkelde creatieve zin, artistieke en sportieve vaardigheden van even groot belang als intellectuele en technische vaardigheden.

Voor een goede oriëntatie en deelname aan de politieke besluitvorming is de kennis van de eigentijdse politieke en maatschappelijke verhoudingen, de inrichting van de samenleving van even groot belang als een veelzijdige historische kennis hiervan.

Interne en externe democratisering van het onderwijs zullen een essentiële voorwaarde blijken te zijn om op democratische wijze tot structurele verandering van de maatschappij in socialistische zin te komen, en wordt daarom door de PSP bijzonder belangrijk geacht. De in het huidige onderwijs gebruikelijke bestuursvormen, de pedagogische verhoudingen tussen school, leerlingen en ouders en de tot in details uitgewerkte leer- en examenprogramma's zijn grotere belemmeringen voor de revolutionaire veran-

deringen. Deze zullen zich toch in alle vormen van onderwijs moeten voltrekken om voornoemde doelstellingen te bereiken.

In de praktijk komt het er op neer dat de overheid de school financieel een complex van onderwijsseisen formuleert en de organisatorische en inhoudelijke problemen overlaat aan de leiding van het onderwijs. Op vele scholen hebben noch de ouders, noch de leerlingen, noch ook de docenten enige feitelijke invloed op, laat staat zeggenschap over, het beheer van de school.

Bovendien bestaat er een ongewenste scheiding tussen het milieu van het gezin, de ouders, enerzijds en de school anderzijds.

Meestal is de schoolleiding er op uit haar positie te konserveren, hetgeen ertoe leidt dat vrijwel iedere verandering, ieder experiment geweerd wordt.

De verhoudingen tussen leraar en leerling zijn doorgaans autoritair en hiërarchiek van aard. Het kind wordt gezien als een objekt van onderwijs, de leraar streeft ernaar met dit objekt het voorgeschreven leerprogram uit te voeren en te geleiden naar het beoogde diploma. Het bereiken van dat zeer begerenswaardig eindpunt is de grootste belemmering voor experimenten en verbeteringen van het onderwijs.

Lesrooster, leerprogramma's, examenprogramma's vinden hun oorsprong en betekenis niet in de behoefte van het kind, maar in de eisen die de maatschappij stelt: er worden produktiemiddelen gevormd i.p.v. dat de ruimte geschapen en de begeleiding gegeven worden die het kind tot volledige ontplooiing kunnen laten komen.

In plaats van de ter beschikking te stellen leerstof in een zinvol verband te brengen (zodat de leerling zelf kan meedenken over zijn programma) wordt de stof gefragmenteerd (in vakken opgesplitst) opgediend.

Onderwijs is een zo essentieel goed in de samenleving dat het te allen tijde kosteloos moet zijn. Voor de studerende van 18 jaar en ouder behoort - ongeacht de aard van hun studie - een studietoelooft te gelden, waardoor zij onafhankelijk kunnen studeren. Daarmee verdwijnt een materiële belemmering. Echter niet de vele andere factoren die, ondanks de aanwezige mogelijkheden, een kind beletten een bepaalde vorm van onderwijs te volgen.

Opheffing van belemmeringen waarvoor het milieu van het kind verantwoordelijk is, zullen in een zo vroeg mogelijk stadium begonnen moeten worden. Leerlingen uit arbeidersmilieus moeten extra hulp krijgen bij het voorkomen en inhalen van hun achterstand in taal en kennis om hen de gelegenheid te geven tot het volgen van voortgezet en hoger onderwijs; deze laatstgenoemde vormen van onderwijs mogen niet langer een privilege voor beperkte maatschappelijke lagen zijn. Programma's die het gezin daarbij helpen en van materiaal voorzien (b.v. via de TV) zullen daarbij belangrijk blijken te zijn, evenals extra kleine klassen en een bij de kinde-

ren aangepaste didaktiek. In crèches (of liever nog peuterscholen), kleuterscholen - ieder kind zou dit schooltype in principe tenminste één jaar verplicht moeten bezoeken - en bij het basisonderwijs zal men zich speciaal moeten richten op inlopen van aanwezige taalarmoede. Op peuters gerichte televisie-programma's kunnen hierbij ook van veel belang zijn.

Diskriminatie op begaafdheden en mogelijkheden moet tegengegaan en in de opzet van het onderwijs vermeden worden: GLO en BLO dienen waar mogelijk een scholengemeenschap te vormen.

De PSP acht ook een goed geoutilleerde, centraal georganiseerde, School-adviesdienst van zeer veel waarde. Hoewel vaak de aandacht zal vallen op het individuele kind gaat het er niet om het kind in het onderwijs en daarmee in de samenleving in te passen: integendeel, het onderwijs zal zich aan het kind moeten aanpassen: het 'ontsporende' kind is vaak een aanwijzing voor inadekwaat onderwijs.

Om tot de in de opleiding genoemde ontwikkelingen te kunnen geraken acht de PSP de volgende punten van wezenlijk belang:

1. Zolang mogelijk - en zeker op de kleuter- en basisscholen - zullen kinderen van gelijke leeftijd, ongeacht hun intelligentie en ontwikkeling, in jaarklassen bijeen moeten blijven. Met andere onderwijsvormen, o.a. groepswerk, moet geëksperimenteerd kunnen worden. Het gebruikelijke zittenblijven van de minderbegaafden dient derhalve te verdwijnen. De positieve waarde is dat bij kinderen van verschillend intellectueel niveau sociale vaardigheden tot ontwikkeling komen. Naast de intellectuele ontwikkeling moet derhalve ook de aandacht gericht worden op de ontwikkeling van emotionele en motorische aspecten, kortom op de integrale persoonlijkheid van het kind.
2. Bij de in de huidige maatschappij geldende opvattingen over taakverdeling in huwelijk en gezin, is het levensdoel van de vrouw te eenzijdig gericht geworden op huishoudelijke en gezinstaken. Om de niet toelaatbare inperking van de ontplooiingsmogelijkheden van de vrouw te doorbreken, en daarbij tevens het gehele geïnstitutioneerde rolpatroon tussen man en vrouw, moet het onderwijs gelijke vormingsmogelijkheden bieden voor jongens en meisjes. Het is noodzakelijk dat het onderwijs jongens en meisjes voorbereidt op alle maatschappelijke taken binnens- en buitenshuis die voor mannen en vrouwen in beginsel als gelijk worden gezien. Daartoe moeten aparte scholen, aparte vakken voor jongens en meisjes verdwijnen. Tevens het lesmateriaal dat de huidige rolverdeling benadrukt. Bij de beroepsvoorlichting moet het onderscheid tussen zogenaamde mannelijke en vrouwelijke beroepen verdwijnen. Seksuele voorlichting op scholen moet vanaf de kleuterschool verplicht worden gesteld. Vanaf de geslachtsrijpheid zullen

kennis en beschikbaarheid van voorbehoedmiddelen meisjes tegen ongewenste zwangerschap moeten beschermen.

Op de basisschool dient het vak milieubeheersing te worden ingevoerd.

3. In principe is er leerplicht tot 18 jaar. Voor de op eerdere leeftijd in veel gevallen aanvangende beroepsopleidingen dienen regelingen gemaakt te worden voor part-time werk (i.p.v. werken met enig part-time onderwijs!), waarbij de leerling onder begeleiding van de vormings- en onderwijsinstelling komt en niet van een werkgever. Daarbij behoort studieloon.
Enerzijds dienen ook in deze opleiding algemene en maatschappelijke vorming voldoende aandacht te krijgen, anderzijds dienen in de meer theoretische vormen van voortgezet onderwijs meer praktische vakken en relaties met het dagelijks leven te worden ingebouwd.
Het onderwijs aan volwassenen, met name door gebruik van de edukatieve mogelijkheden van de TV, moet met kracht bevorderd worden.
4. De klassedeler moet zo snel mogelijk worden verlaagd tot een maximale groeps grootte van 15 à 20 is bereikt; de klassedeler voor het basisonderwijs moet zo snel mogelijk worden verlaagd tot maximaal 20 kinderen.
5. De PSP is een voorstander van het openbaar onderwijs, omdat daarin de in ons volk levende overtuigingen het best tot hun recht kunnen komen. Mocht er evenwel behoefte bestaan aan vormen van bijzonder onderwijs, dan aanvaardt de PSP de financiële gelijkstelling.
Van de bestaande tendensen om de scheidingen tussen de zuilen in het onderwijs op te heffen, dient zoveel mogelijk gebruik gemaakt te worden, eventueel door het instellen van bijzondere samenwerkingsvormen.
6. Het is zaak de overgangen van KO naar LO en LO naar VO aanzienlijk soepeler te maken. Voor het eerste dient aan een schoolrijpheidsonderzoek in beide richtingen meer belang gehecht te worden dan aan het al dan niet bereiken van de 6-jarige leeftijd. Wat het tweede betreft, blijkt een 1-jarige brug-periode onvoldoende determinatie-mogelijkheden te geven, terwijl ook verder van horizontale doorstroming weinig terecht komt. Om ook bij het voortgezet onderwijs grotere mogelijkheden tot democratisering te verkrijgen, is het invoeren van een middenschool, die in een scholengemeenschap alle vormen van voortgezet onderwijs (waaronder technisch- en nijverheidsonderwijs) omvat, van groot belang.
Alle experimenten die in deze richting gaan, zullen door de PSP krachtig worden bevorderd en ondersteund.
7. Als gevolg van o.m. 'vergrijzing' en 'verdunning' van de bevolking, zijn er voor het kleine kind onder de 4 jaar minder contactmogelijkheden met leeftijdsgenoten.

De instelling van peuterspeelplaatsen kan daaraan tegemoet komen; rijkssubsidie in stichting en exploitatie is noodzakelijk. Indien het kind, om welke redenen dan ook, langere tijd per dag de ouderlijke woning moet missen, dan vormen gesubsidieerde kinder dagverblijven of andere vormen van kinderopvang, de oplossing.

8. Ook voor BLO dient de leerlingenschaal verlaagd te worden. Daardoor is het o.m. eerder mogelijk meer specifiek onderwijs te geven. De opleiding van de leerkrachten voor BLO dient meer doelgericht te worden.
9. Aan de opleiding van alle leerkrachten (speciaal voor wat betreft de didaktiek) moet meer aandacht besteed worden. Voor de hogere vormen van onderwijs is de opleiding hopeloos verouderd en nauwelijks gericht op de didactische taak.

De scholing van leerkrachten dient op nieuwe taken te worden gericht. De pedagogische akademies dienen volwaardig tertiair onderwijs te worden. Door middel van team-work, projekten, intensief contact met pedagogische centra, samenwerking met sociale akademies en de basisscholen zelf dienen de aanstaande onderwijzers in de gelegenheid te worden gesteld zich te bezinnen op hun taak in het onderwijs. De lerarenopleiding dient, veel meer dan bij de huidige experimentele opzet het geval is, te worden gericht op de onderwijstaak.

Regelmatige her- en bijscholing van leerkrachten (b.v. 1x per 5 jaar) in werktijd dient te worden geïnstitutionaliseerd. Alle vormen van onderwijs behoren, indien gewenst, technische en administratieve hulp te kunnen krijgen.

10. De PSP wil de internationale uitwisseling van scholieren en studenten op grote schaal bevorderen. Voor rijksrekening zou een deel van de Nederlandse scholieren en studenten proportioneel verdeeld moeten worden over deelnemende landen.
11. Op den duur zal het een taak van de overheid worden alle vormen van kinderopvang in te stellen en te exploiteren. Rijkssubsidie voor de reeds bestaande en komende initiatieven op dit terrein (uiteraard onder voorwaarde van deugdelijkheid) is noodzakelijk. De PSP staat daarbij een wettelijke regeling, gekoppeld aan recht op subsidie, voor.
12. Voor de vernieuwing van het onderwijs dient een centraal instituut te komen, dat werkt onder verantwoordelijkheid van de rijksinspectie, in nauwe samenwerking met de bestaande pedagogische centra en didactische instituten, en dat directe contacten legt met alle scholen. Bevordert moet worden dat in elke gemeente een voldoende aantal eksperimenteerscholen komt.
13. De salarisverschillen tussen leerkrachten bij het kleuter- en basis-onderwijs, het voortgezet onderwijs, en hoger onderwijs dienen dras-

tisch te worden verminderd.

14. Scholen behoren te worden geleid door de gezamenlijke leerkrachten met medezeggenschap van leerlingen, ouders en eventueel administratief of technisch personeel. De vormen hiervan op verschillende niveaus dienen door de betrokkenen zelf te worden gezocht. Minimumvoorschriften in deze zin behoren bij de wet te worden vastgelegd.
15. Op elke school dient een voldoende aantal uren beschikbaar te zijn voor de dagelijkse leiding, coördinatie van het onderwijs, contact met ouders en instanties.
16. Beslissingen over bouw en aanschaf van materiaal worden binnen een raam van algemene regels gedecentraliseerd.
17. Universitair en hoger beroepsonderwijs dienen in één wettelijke regeling te worden samengebracht. Voor deze vormen van onderwijs wordt, uiteraard met toelatings- en vorderingscriteria, studieloon gegeven.
18. Instituten en vakgroepen regelen hun eigen bestuursstructuur en onderwijsprogramma's binnen het financiële raam dat door democratisch gekozen hogere organen (subfakulteitsraad, fakulteitsraad, universiteitsraad en op interuniversitair niveau de academische raad) is vastgesteld.
De PSP wijst een verdeelsleutel voor het aantal zetels dat wetenschappelijke staf, studenten en niet-wetenschappelijke staf gaan innemen, af.
De verkiezingen voor deze organen dienen te geschieden volgens het principe: 'one man - one vote'.
Universiteitsraad en (sub)fakulteitsraad zijn verplicht hun financieel schema ter goedkeuring voor te leggen aan de minister en het parlement.
19. Om onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek mogelijk te maken, moet zeggenschap van het bedrijfsleven over de samenstelling van de onderwijspakketten worden tegengegaan.
20. Er moet een nationaal centrum komen voor onderzoek en ontwikkeling van leermiddelen. De staatsdrukkerij dient dit centrum te steunen door een zo goedkoop mogelijke uitgave van het materiaal.
21. De universitaire opleidingen dienen zo te worden georganiseerd, dat men ook 's avonds kan studeren.

MAN EN VROUW

In onze samenleving leeft een groot onbehagen over de positie van de vrouw. Dit onbehagen vindt zijn oorzaak in o.a. de geldende opvatting over rolverdeling tussen man en vrouw. Door opvoeding en maatschappelijk verwachtingspatroon is de vrouw eenzijdig gericht op voornamelijk huishouding en gezin en zijn haar ontwikkelingsmogelijkheden en actieve deelname aan het maatschappelijk gebeuren grotendeels beperkt.

Dit zien we in o.a. de volgende bezwaren:

- a. Het ontbreken van voorzieningen, die het de gehuwde vrouw mogelijk maken in het arbeidsproces opgenomen te worden, o.a. kinderopvang, gemeenschappelijke woonvoorzieningen;
- b. Wettelijke diskriminatie van de vrouw, zoals geen gelijke betaling bij werk gelijk aan dat van een man, geen recht op vorming voor meisjes van 14 en 15 jaar die huishoudelijke werkzaamheden verrichten, achterstelling van ongehuwde moeders t.o.v. gehuwde moeders, de fiscale positie van de gehuwde vrouw.

Wij menen dat het de plicht is van de gemeenschap iedere burger de kans te geven op een optimale zelfontplooiing en deelname aan de samenleving. Daarom staat de PSP een aantal maatregelen voor, die voor man en vrouw de ruimte scheppen zich volwaardig te ontplooien. Het gaat er dan niet alleen om voor de vrouw een situatie te scheppen van gelijkgerechtigd met de man, maar om de bevrijding van de mens van sociale processen, die hem ondergeschikt maken.

De kultuurbepalende rol die de huisvrouw opgedrongen krijgt d.m.v. opvoeding en onderwijs is even verwerpelijk als de vrije keuze van de man, die de rol van carrière-maker wordt toebedeeld en die aan het opvoeden van kinderen en het verrichten van verzorgende werkzaamheden nooit toekomt.

Om de gelijke belangenbehartiging van man en vrouw te garanderen, stelt de PSP voor: *

*Deze punten zijn eveneens te vinden onder de onderscheiden van dit programma.

- onderwijs en opvoeding:
 - a. verantwoorde crèches, gratis toegankelijk voor alle kinderen vanaf twee jaar;

- b. gelijke opvoeding van jongens en meisjes vanaf de crèches, hiertoe dienen aparte scholen voor jongens en meisjes, en vakken als handwerken speciaal voor meisjes te verdwijnen;
- c. verplichte beroepenvoorlichting, waarbij geen onderscheid gemaakt mag worden tussen zgn. mannelijke en zgn. vrouwelijke beroepen;
- d. afschaffing van lesmateriaal dat de huidige rolverdeling van man en vrouw benadrukt;
- e. ieder soort van onderwijs op alle niveaus, inclusief her-, bij- en omscholing dient gratis te zijn voor iedereen. Hierbij dient voorop te staan dat de achterstand van bepaalde bevolkingsgroepen, opgelopen door sociale omstandigheden, wordt opgeheven;
- f. het zoveel mogelijk op elkaar afstemmen van schooltijden en vakanties van scholen binnen een gemeente;
- beroep op arbeid:
 - a. recht op arbeid voor man en vrouw onder alle conjunkturele omstandigheden;
 - b. wettelijk verbod om bij personeelswerving op basis van geslacht voorkeur te vertonen;
 - c. wettelijk verbod op ontslag van vrouwen bij huwelijk of zwangerschap;
 - d. na onderbreking van de beroepsarbeid i.v.m. maatschappelijke taken herplaatsing in een functie op hetzelfde niveau als daarvoor, eventueel na korte inwerkperiode en/of bijscholing;
 - e. afstemmen van arbeidstijden op schooltijden;
 - f. reorganisatie van de arbeidsindeling met als doel arbeid op ieder niveau niveau en in iedere functie voor halve dagen op grote schaal mogelijk te maken;
 - g. voor man en vrouw gelijk loon voor gelijkwaardige arbeid;
 - h. het aantrekkelijk maken van het uitoefenen van op sociaal welzijn gerichte, en niet winst beogende beroepen, zoals verpleegkundige, maatschappelijk werkster, bejaardenhelpster e.d., o.m. door verhoging van lonen en verbetering van werkomstandigheden;
- seksualiteit:
 - a. seksuele voorlichting verplicht vanaf de kleuterschool;
 - b. bij geslachtsrijpheid moeten kennis en beschikbaarheid van voorbehoedmiddelen meisjes tegen ongewenste zwangerschap beschermen;
 - c. strijd tegen de bestaande dubbele moraal ten opzichte van het seksueel gedrag van man en vrouw;
- relatie 'man-vrouw' en 'man-vrouw-kinderen':
 - a. geen gebruik van het begrip 'hoofd van het gezin' of 'hoofd van het huis-houden';
 - b. echtscheiding bij onderling goedvinden dient te worden toegestaan. Bij

éénzijdig verzoek dient de echtscheiding pas na een jaar te worden toegestaan. Op den duur moet alimentatieplicht voor de echtgeno(o)t(e) te vervallen. Na een periode waarin de partner, die de kinderen krijgt toegewezen, d.m.v. een staatsuitkering een om-, her- of bijscholingskursus volgt, kan hij of zij in eigen onderhoud voorzien. De bijdrage voor de verzorging van de kinderen wordt gehandhaafd. Het spreekt vanzelf dat deze afschaffing slechts mogelijk is, indien voorzieningen als kinderopvang geregeld zijn;

- c. recht op staatspensioen voor iedereen in zijn/haar individuele hoedanigheden; geen enkel pensioen mag gebaseerd zijn op de relatie van de ene persoon tot de andere;
- d. afschaffing van de betiteling 'juffrouw'; voor mannen geldt 'meneer', voor vrouwen: 'mevrouw';
- sociale voorzieningen en woonmilieu:
 - a. opvangmogelijkheden voor schoolgaande kinderen tussen de middag en na schooltijd;
 - b. opvangmogelijkheden voor schoolgaande kinderen tijdens de vakanties;
 - c. goedkope restaurants met maaltijden tegen kostprijs;
 - d. wasserijen tegen kostprijs;
 - e. bij woonblokken en flatgebouwen gemeenschappelijke ruimtes voor kinderen en volwassenen (droogruimte, wasserette, hobby-ruimte);
- en verder:
 - a. nieuwe abortuswetgeving: abortus kan geschieden op verzoek van de vrouw. Ingrep alleen toegestaan in ziekenhuizen of zgn. abortusklinieken en voor rekening van het ziekenfonds;
 - b. afschaffing van de wettelijke diskriminatie van ongehuwde moeders t.o.v. gehuwde moeders.

MAATSCHAPPELIJK WERK

De structuur van onze samenleving is gebaseerd op sociale ongelijkheid: er zijn sociaal-bevoordeelde groepen en sociaal-benadeelde groepen. De mogelijkheden om de voordelen van de technische en industriële vooruitgang te verwerven, zijn voor beide groepen niet hetzelfde verdeeld. Er zijn voorrechten en ten achterstellingen, privileges en diskriminaties. Zij die de sociaal-ongelijkheid in stand wensen te houden, zullen het aanpassen aan de ongelijkheid propageren als de enig juiste houding van het individu en/of groepen in de samenleving. Zij die ernaar streven om de sociale ongelijkheid op te heffen, zullen zich onvermijdelijk onaangepast moeten gedragen. In een samenleving die gebaseerd is op sociale ongelijkheid zullen twee, aan elkaar tegengestelde, theorieën gangbaar worden: één van de sociale-aanpassing en één van de sociale-niet-aanpassing. De theorie van de sociale-aanpassing heeft verreweg de meeste toepassingen gevonden. Niet omdat ze juist is, maar ze de theorie van de sociaal bevoordeelde groep is. Hierdoor ontstaat de situatie, dat hij, die de samenleving accepteert zoals ze is, met haar sociale ongelijkheid, een aangepast mens is, d.w.z. hij is geïntegreerd in de huidige samenleving.

In dit systeem heeft het sociaal werk te vaak hand- en spandiensten verleend aan de sociaal-bevoordeelde groep. Zij deed dit door individuen en/of groepen uit de sociaal-benadeelde groepen, het werkveld van het sociale werk, die problemen en/of noden te kennen gaven, te laten geloven dat hun problemen en/of noden van persoonlijke aard waren, met een psychologische ondergrond en dat ze in feite slecht aangepast waren aan de samenleving. Taak van het sociale werk werd dan deze 'klienten' beter aan te passen aan de samenleving. In dit verband is ook belangrijk dat de 'klient' zelf te kennen moest geven dat hij een probleem etc. had. Iemand die van de honger stierf, maar weigerde daar met anderen over te praten, kreeg dan ook geen hulp. Zelden of nooit werd aan de mensen duidelijk gemaakt dat hun problemen etc. een gevolg waren van de samenlevingsstructuur. Het enige succes dat het sociale werk bereikt heeft, ligt dan feitelijk ook op het materiële vlak, zoals gebouwen en bijstandsfondsen. In de laatste tijd is daar een reactie op gekomen in de vorm van actiegroepen. Zodat er nu twee vormen van sociaal werk naast elkaar voorkomen: een instellings-gericht sociaal werk en een actie-gericht sociaal werk. Wij menen dat de laatste vorm van sociaal werk belangrijker is dan de eerste en zeker ook als zodanig gesubsidieerd dient te worden door de overheid. In dit verband menen we dat er geen onderscheid gemaakt mag worden tussen sociaal werk op

anonieme-kliënt basis en sociaal werk op niet-anonieme-kliënt basis. Hieruit volgt dat het werk van b.v. het JAC., Release en Sociale Joenit op dezelfde basis gesubsidieerd dient te worden als b.v. een gemeentelijke sociale dienst.

Aktiegroepen als: Dolle Mina, Kritische leraren, Kabouters, BBK, Tomaat, Notekrakers, Sjaloom, S.M., Onderwijs-front, BVD, VVL, BWA, Pro Gastarbeiders, Kerk en Vrede, Stichting Geweldloze Weerbaarheid, Angola Comité en Medisch Comité Nederland-Vietnam dienen op ruime basis gesubsidieerd te worden en zonder politieke voorwaarden.

Wij menen dat de volgende groepen wat betreft hun eisen de prioriteit verdienen op subsidiegebied:

A. De jeugdzorg en kindbescherming.

De verouderde en ondoelmatige structuur van de kindbescherming, de versnippering en verzuiling, en de regentenmentaliteit die tot op het laagste niveau medezeggenschap frustreert, zijn er mede de oorzaak van dat kinderen die in hun bestaan en ontplooiing bedreigd worden, in feite wettelijk gesanctioneerd verwaarloosd worden.

De PSP wenst een sanering van deze historische gegroeide structuur; er dient centralisatie te komen t.a.v. het bestuur van instellingen voor kindbescherming. Waar nodig zal het kind door in teamverband werkende arts, psycholoog, maatschappelijk werker e.d. opgevangen moeten worden. De PSP steunt de eisen van de werkers niet alleen t.a.v. inspraak in het beleid der instellingen, doch ook t.a.v. hun werkmogelijkheden om de opleiding en aanstelling van meer en gekwalificeerd personeel. Het subsidiebeleid dient deze sanering te bevorderen.

In dit verband zijn wij van mening dat zoveel mogelijk moet worden voorkomen dat een kind van de ongehuwde moeder gescheiden wordt.

Er dienen voor deze situatie maatschappelijke oplossingen gecreëerd te worden die de moeder in staat stellen haar kind op te voeden.

Ook dient zoveel mogelijk te worden voorkomen dat kinderen uit het gezinsverband worden weggehaald. De PSP staat bij problemen steun aan en rehabilitatie van het gehele gezin voor.

De kindbescherming zal uiteindelijk moeten worden gebracht naar een nieuw te stichten ministerie van jeugdzaken. Voor de observatie-behandelingstehuizen moet meer geld beschikbaar worden gesteld.

B. de bejaardenzorg.

In de huidige economische welvaartsideologie, die voornamelijk in termen van produktiviteit denkt, bestaat er voor de niet meer werkende mensen onrechte bejaarde genoemd! - in feite geen zinvolle plaats.

Zij kunnen nauwelijks een macht vormen binnen dit systeem, terwijl iedere

verbetering veroverd zal moeten worden.

De PSP is van mening dat ieder mens in de samenleving van betekenis is; dat hij in het geheel van intermenselijke relaties meebouwt aan die samenleving.

Om dit voor ouder wordende mensen mogelijk te maken zijn de volgende maatregelen nodig:

1. Indien de bejaarde dit wenst, moet een zelfstandig en onafhankelijk bestaan mogelijk gemaakt worden. Dat impliceert de bouw van voldoende, min of meer gespecialiseerde, bejaardenwoningen, dienstencentrum en een inkomen (AOW) minimaal op niveau van het wettelijk minimumloon. Indien door gedeeltelijke of gehele invaliditeit aan de zelfstandigheid een einde moet komen, dan moet de opvang geschieden in aangepaste verzorgingshuizen. Momenteel is er een groot tekort aan voorzieningen voor bejaarden. De tehuizen en inrichtingen hebben lange wachtlijsten, terwijl de partikuliere hieronder over het algemeen in ernstige mate tekort schieten. Meer aandacht aan de vraag aangepaste bouw en exploitatie van overheidswege is noodzakelijk.
2. Naast de invoering van een vrije keuze voor de pensioengerechtigde leeftijd, dient er een vrij lange periode te komen om zich op de komende pensionering voor te bereiden.
Geleidelijke afbouw van de werktijd naar de pensioengerechtigde leeftijd, mede op medisch en sociaal advies. Een abrupte overgang is ongewenst, bovendien moet er gelegenheid zijn om het 'wat kalmer aan' te gaan doen. Deze maatregelen dienen financieel mogelijk gemaakt te worden.
3. Op latere leeftijd is periodiek geneeskundig onderzoek noodzakelijk, zodat preventief zorg gegeven kan worden. Het blijkt bovendien dat gezinshulp, wijkverpleging, revalidatie e.d. bijdragen aan de zelfstandigheid van de bejaarden. Hiertoe is de bouw van een voldoende aantal wijk- en dienstencentra van belang. Om kostbare versnippering te voorkomen en de contacten zo goed mogelijk te laten verlopen, is het gewenst alle diensten onder één beheer te brengen en in één gebouw (een supermarkt voor voorzieningen) te huisvesten.
4. De PSP wijst in principe het instellen van speciale bejaardentarieven, paspoorten e.d. af, omdat ze aan de status van zelfstandige mens te kort doen. Zolang evenwel een voldoende inkomen voor de bejaarden ontbreekt, kunnen ze een noodzakelijke welkome aanvulling van het budget betekenen. Daarnaast kunnen we meegaan in speciale zeer kostbare voorzieningen als b.v. de subsidieëring van een bezoek aan geïmigreerde kinderen.
5. Veiligstelling van de rechtspositie van de bejaarden, door wijziging van de wet op de bejaardenoorden 1963. Bij deze wetswijziging zal de volledige inspraak van de bejaarden moeten worden ingebouwd.

BUITENLAND

Voorwoord

Deze paragraaf poogt in de eerste plaats een globale analyse te geven van de situatie binnen de zogenaamde Eerste (kapitalistische) wereld, de Tweede (kommunistische) wereld en de Derde (arme) wereld. Grenzen zijn evenwel moeilijk te trekken: men denke hierbij aan b.v. China's rol in de derde en tweede wereld en aan de positie van Joegoslavië. Deze werelden zijn nu eenmaal geen monolithische machtsblokken. Ook worden enkele beschouwingen gewijd (met de daaruit voortvloeiende konkrete standpunten) aan de onderlinge verhouding tussen de kapitalistische en de kommunistische wereld en tussen deze twee blokken en de derde wereld. Met andere woorden Oost tegenover West, en Noord tegenover Zuid.

Een gedetailleerde analyse kan men in het kader van een verkiezingsprogramma natuurlijk niet verwachten. Wel een in grote lijnen aangeven van de achtergronden die bepalend zijn voor onze standpunten ten aanzien van de buitenlandse politiek.

Konkretisering hebben we slechts in een aantal gevallen aangegeven.

De situatie in de kapitalistische wereld

Nog nooit in de geschiedenis heeft de heersende klasse van een land zo diepgaand de sociale en politieke verhoudingen in een hele reeks van andere landen beïnvloed, als de VS van Amerika op dit ogenblik.

Zij beheersen niet alleen de staatsapparaten van het merendeel der voormalige koloniën, maar penetreren bovendien steeds meer ook in West-Europa. De oorzaak daarvan ligt in de huidige fase van de economische ontwikkeling, nl. die waarin een klein aantal monopolies vrijwel alle markten beheerst en waarin deze monopolies steeds meer de staat (moeten) gebruiken om de voor hen noodzakelijke sociaal-economische verhoudingen in stand te houden. Het belangrijkste is dan ook, dat de heersende klasse in de kapitalistische landen al lang de burgerlijke, parlementaire democratie weer aan het afbreken is, omdat die op geen enkele wijze meer te verenigen is met de eisen van de economische politiek. Deze parlementaire democratie wordt vervangen door lichamen als de NAVO, OESO, IMF, EEG etc. Dáár vallen de beslissingen die van belang zijn voor de ontwikkelingen in de westerse wereld.

De kwestie van de democratie en de nationale onafhankelijkheid zijn daarom dagelijks aan de orde. Zij kunnen niet worden opgelost door simpelweg 'behoud van de democratie en de nationale onafhankelijkheid', behoud van een ideaal uit het verleden dus, maar slechts door het zoeken van nieuwe democratische wegen, steunend op de macht van de overgrote meerderheid van de bevolking. Wat de derde wereld betreft, is het ontstaan van een nationale industrie de voornaamste voorwaarde voor hun werkelijke onafhankelijkheid, terwijl anderzijds juist die onafhankelijkheid voorwaarde is voor het ontstaan van een nationale industrie.

Wat nu kenmerkend is voor de huidige fase van de geschiedenis, is de brede ontwikkeling van een nationale bevrijdingsbeweging in vrijwel al deze landen. Het ondersteunen van deze bevrijdingsbeweging is een belangrijke taak van het socialisme. De hele inspanning zal er op de eerste plaats op gericht moeten zijn deze landen los te weken van de VS en hun industriële ontwikkeling op gang te brengen. Dat zijn de belangrijkste voorwaarden voor de nederlaag van het imperialisme daar.

Daarom moet ook belangrijke waarde worden gehecht aan de z.g. politiek van de niet-gebondenheid, omdat deze ertoe bijdraagt, de VS in de wereld te isoleren. Deze politiek zal zonder socialisme echter op den duur evenmin mogelijk zijn als die van de nationale bevrijdingsbeweging.

Zoals gezegd leiden de onderlinge tegenstellingen binnen het kapitalisme, de tegenstellingen tot de Tweede Wereld en ook de tegenstellingen tot de opkomende Derde Wereld tot toenemende autoritaire staatsstructuren binnen het kapitalisme. Daarnaast is er een groeiende vervlechting van het internationale grootkapitaal en de grote internationale industrieën. Binnen West-Europa vindt deze ontwikkeling zijn uitdrukking in vorm en ontwikkeling van de Europese Gemeenschappen.

Europese gemeenschappen

De PSP acht deze in de huidige vorm onaanvaardbaar. Zij hebben de functie om socialistische ontwikkelingen in de afzonderlijke lidstaten tegen te houden, verdere monopolievorming te stimuleren en een machtsblok tegenover de Tweede en Derde Wereld te vormen. Daarom is de PSP tegen uitbreiding met Engeland en andere kandidaten, tegen de associaties met andere landen en vóór vergaande democratiseringen, met als perspectief de vervanging van de huidige structuur der gemeenschappen door een socialistische structuur.

In de meeste kapitalistische landen kan men spreken van een vrij grote materiële welvaart; desondanks is er sprake van klassentegenstellingen, schrijnende ongelijkheid en zelfs noodlijdendheid van grote groepen van de bevolking. Deze sociale verschillen worden veelal gepresenteerd als

raciale tegenstellingen (Verenigde Staten en Zuid-Afrika), taaltegenstellingen (België, Canada) of religieuze tegenstellingen (Noord-Ierland). De tegenstellingen hebben echter een klassekarakter.

Daartegenover is er in het Westen een groeiende bewustwording t.a.v. de maatschappelijke problematiek en een groeiend inzicht in de relatie tussen de kapitalistische maatschappijstructuur en enerzijds bewapening en NAVO en anderzijds de uitbuiting van de Derde Wereld.

Hete hangijzers

Griekenland

De PSP wil het ontstaan van werkelijke democratische verhoudingen stimuleren, maar wil evenmin een terugkeer tot de situatie van vóór de staatsgreep van april 1967. De PSP is solidair met de Griekse bevolking in haar verzet tegen het kolonelsregiem. O.i. past dit regiem typisch binnen de NAVO.

Portugal

Bestrijding van dit achterlijke fascistische regiem dat in zijn huidige vorm (Caetano) niet beter is dan onder Salazar. Scherpe bestrijding; ook van de koloniale politiek.

Ook dit regiem met zijn militair-strategisch waardevolle overzeese gebieden hoort duidelijk in de NAVO thuis.

De Verenigde Staten

Ondersteuning van Het Andere Amerika, d.w.z. de aktiegroepen van studenten, negers en andere minderheidsgroepen, die de oorlogszuchtige buitenlandse politiek en de diskriminerende binnenlandse politiek (zowel sociaal als raciaal), als gevolgen van de kapitalistische structuur in de Amerikaanse samenleving, bestrijden.

De situatie in de kommunistische wereld

De economische achterstand van de landen waarin een sociale omwenteling had plaatsgevonden, maakte de realisering van een werkelijk socialistische samenleving op korte termijn onmogelijk.

Mede heeft hiertoe bijgedragen de soms tientallen jaren durende isolatie en boycot (o.a. op economisch, technisch en financieel terrein) door het omringende vijandige kapitalisme. Hoe meer de achterstand op het kapitalisme vermindert en de levensomstandigheden van de bevolking geleidelijk verbeteren, hoe meer voorwaarden vervuld worden voor democratisering van bureaucratische structuren in de staat, partij en industrie.

Deze ontwikkeling is onevenwichtig en verschilt in karakter, tempo en in-

houd van land tot land.

De verdere uitbouw van de materiële grondslagen voor de opbouw van het socialisme zoals: de nationalisatie van de grond, het monopolie van de buitenlandse handel, de genationaliseerde industrie, en het beheer van de kapitaalsuitgaven maken een positievere ontwikkeling naar een sociale democratie mogelijk. Daarom is er binnen het kommunisme, naast toenemende nationalistische tendenties (die er overigens nog niet toe geleid hebben dat de overheersende positie van de Sovjet-Unie in het Warschau-pakt en de Comecon wordt aangetast) tevens sprake van experimenten binnen het systeem. Helaas werden deze, in de vorm van democratische tendenties, in Tsjecho-Slowakije hardhandig onderdrukt. De handhaving van het feitelijke éénpartijen-stelsel in alle landen van het kommunistische blok en de vervolging van andersdenkenden tonen aan dat er op het gebied van democratische gelijkheden nog geen wezenlijke vooruitgang is gemaakt.

Een grotere economische en sociale democratie in deze landen zal de katalysator kunnen zijn voor het creëren van de socialistische maatschappijvorm, die ook op economisch gebied het kapitalisme zal kunnen voorbijstreven.

De situatie in de Derde Wereld

Deze is voor een groot deel nog feodaal van structuur, terwijl overigens een breed scala van (al of niet militaire) diktaturen tot min of meer democratische staatsvormen optreedt. Binnen deze wereld pogen de drie groten, al of niet samen met hun geallieerden, hun eigen invloedssferen te behouden of te versterken. Tot nu toe heeft hierbij de kapitalistische wereld, en met name de Verenigde Staten, het meeste succes. De relaties van de kapitalistische en de Derde Wereld zijn ten dele rechtstreeks koloniaal (Portugal met zijn Afrikaanse gebieden), ten dele semi-koloniaal (Nederland met Suriname en de Antillen), en in verreweg de meeste gevallen neo-koloniaal.

In de Derde Wereld vindt een moeizame worsteling plaats om de staatkundige vrijheid te bereiken (de Portugese gebieden in Afrika) en vooral om een zelfstandige economische ontwikkeling te verkrijgen.

Deze staatkundige vrijheid is een fase naar echte vrijheid: de sociale, culturele en economische vrijheid. Voorzover deze eerste fase voltooid is, heeft men te maken met uiterst rampzalige gevolgen van destijds getrokken koloniale grenzen (zie b.v. Biafra). De wezenlijke oplossing van een dergelijk probleem is niet te vinden zolang er nog langs liniaaltes grenzen worden getrokken.

De ontwikkeling van de Derde Wereld

Het kernprobleem hierbij is het bereiken van een economie (zowel in de primaire, de secundaire als de dienstensektor) van een vergelijkbaar ontwikkelingsniveau in alle regio's van de wereld. Dat betekent op dit ogenblik dat de industrialisatie van de Derde Wereld centraal moet staan. Die industrialisatie zal vanuit het kapitalisme niet of onvoldoende op gang worden gebracht. De expansie en de continuïteit van de particuliere onderneming staan immers het wegvallen van afzetgebieden en het ontstaan van concurrerende industrieën daarginds, als gevolg van deze industrialisatie, in de weg. De huidige ontwikkelingspolitiek van het Westen is in hoge mate protektionistisch t.a.v. het eigen bedrijfsleven zoals o.a. blijkt uit de rol van de Europese Gemeenschappen. De huidige ontwikkelingshulp heeft overwegend de functie van het in stand houden van ongelijkheidsstructuren, zowel in de gevende als in de ontvangende landen. Deze komt dan ook hoofdzakelijk ten goede aan de bovenlagen hier en in de Derde Wereld.

Dat betekent dat een sociale omwenteling - niet alleen in de arme landen, maar ook in het rijke Westen - een noodzakelijke voorwaarde is voor een juiste ontwikkelingspolitiek. Op deze wijze wordt de Derde Wereld de basis gegeven, van waaruit zij haar eigen economische groei in een redelijk snel tempo zal kunnen bewerkstelligen. Hoe we het echter ook wenden of keren, wij - inwoners der rijke landen - zijn op mondiaal niveau de uitbuiters.

In dit verband mag niet vergeten worden, dat er diverse mechanismen opereren die deze uitbuitingssituatie versluieren. Een van deze mechanismen is de zogenaamde ontwikkelingshulp. Dat de welvaartsverschillen tussen de rijke en arme landen eerder toe- dan afnemen, wordt door velen dikwijls verklaard door te wijzen op de lange tijd, die vele infra-structurele investeringen en de verandering van bestaande sociale structuren en waardepartronen kosten.

Ongetwijfeld zit hierin een kern van waarheid. Wat er echter niet bij gezegd wordt, is, dat er vanuit het noorden processen op gang gebracht dan wel in stand gehouden worden, die de ontwikkelingshulp meer dan compenseren:

- de kapitaalshulp wordt meer dan gecompenseerd door rente en terugbetaling op oude leningen en de wegvloeiende winsten;
- de verhouding tussen de prijzen, die betaald worden voor de exportproducten der arme landen enerzijds en die der rijke landen anderzijds, vertoont de tendens te verslechteren ten nadele van de arme landen;
- de uitbreiding van de agrarische produktie der arme landen wordt belemmerd doordat men in de rijke landen allerlei substituten uitvindt ter vervanging van de exportproducten uit de arme landen (rubber, suiker), of

doordat men de toegang van diverse produkten van de arme landen tot de markten der rijke landen berlemmert ter bescherming van de eigen bedrijfstakken (EEG!);

- de zogenaamde kennisoverdracht wordt steeds meer gekompenseerd doordat hoog gekwalificeerde krachten uit de arme landen gelokt worden om te gaan werken in de rijke landen;

- de broodnodige sociaal-structurele verandering in de ontwikkelingslanden wordt mede tegengehouden door economische en/of militaire interventies vanuit de rijke landen ter ondersteuning van de heersende minderheidsgroepen dan wel veiligstelling van eigen belangen (Zuid-Amerika, Suriname, blokkade van Cuba, Vietnam etc.).

Om uit het slop te raken zijn twee zaken essentieel: Allereerst dat iedereen in de ontwikkelingslanden én in de rijke landen zich deze uitbuitingssituatie bewust wordt. Daarnaast is het noodzakelijk dat de ontwikkelingslanden eendusdanige machtspositie opbouwen door o.a. een toenemende bundeling van krachten, dat het mogelijk wordt een rechtvaardiger verdeling af te dwingen. Dit wordt echter in hoge mate belemmerd door interne uitbuitingssituaties in diverse arme landen.

Daarnaast ook door de onderlinge belangentegenstellingen, welke onder andere gevoed worden door bilaterale ontwikkelingshulp en partiële allianties tussen rijke en arme landen (het Koninkrijksstatuut van Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen, de associatie met de EEG, het Britse Gemenebest) en vooral de vele gevallen van rechtstreekse economische afhankelijkheid van de Verenigde Staten (vooral Latijns Amerika en een belangrijk deel van Z.O. Azië).

Deze overwegingen brengen de PSP tot concrete stellingname op het terrein van de ontwikkelingspolitiek, waarbij het duidelijk moet zijn, dat niet alleen de omvang van de bijstand vergroot moet worden, maar dat de aard van die bijstand nog belangrijker is. Onze eisen zijn:

- Het bevorderen van medefinancieringsprojecten en andere technische hulp, die in die landen een bijdrage kunnen geven aan de bewustwording dat een structurele aanpak van de ongelijkheidsmaatschappij daarginds nodig is.
- Meer nadruk op deze hulpverlening en minder op betalingsbalanshulp.
- Meer multilateraal dan bilateraal, althans voorzover de multilaterale hulp niet neerkomt op hulp vanuit een kleine klub van rijke kapitalistische landen.
- Steun aan grondstoffenovereenkomsten en handelspolitieke ontwikkelingen (o.a. een algemeen preferentiestelsel) die de positie van de ontwikkelingslanden op de wereldmarkt verbeteren.
- Steun à fonds perdu; geen steun in de vorm van leningen.
- Beperking van de rol van het westelijke bedrijfsleven, voorzover deze

wezenlijk de uitbuitingsverhouding continueert.

- Bevordering van die hulp, die meer aan de gehele bevolking van het ontvangende land dan aan een kleine bovenlaag ten goede komt.
- Stopzetting van de hulp aan die regiem, die mede door deze hulp in staat worden gesteld tot het voeren van een onmenselijke binnen - en ook buitenlandse politiek.
- Belangrijke vergroting van de UNICEF-bijdrage.
- Zwaartepunt op steun aan socialistische of naar het socialisme tenderende experimenten. Dat betekent dat de concentratielanden daarheen moeten verschuiven. (Van de huidige concentratielanden is alleen Tanzania aanvaardbaar).

Bij enkele ontwikkelingslanden hebben wij de volgende standpunten:

Zuidelijk Afrika

Bestrijding van het blanke minderheids-regiem in Zuid-Afrika (inklusief het geannexeerde Zambia), Rhodesië, Angola en Mozambique.

Bestrijding van het Cabora Bassa-projekt dat ten doel heeft, door verdrijving van de autochtone bevolking en vestiging van een miljoen Portugezen, een bijdrage te leveren aan het wit houden van Zuidelijk Afrika.

Zuid-Oost-Azië

Volledige afwijzing van de interventie-politiek van de Verenigde Staten in Vietnam, Laos, Cambodja en Thailand.

Hereniging van Vietnam op basis van de akkoorden van Genève van 1954. Erkenning door Nederland van Noord-Vietnam en Noord-Korea.

Indonesië

Bestrijding van alle steun aan het huidige bloedige regiem, dat voor een groot deel verantwoordelijk is voor de massamoorden van de laatste jaren; met name stopzetting van de zogenaamde ontwikkelingshulp, die binnen dit systeem alleen aan kleine groepen ten goede komt. Terugdraaien van de huidige situatie waarin Indonesië voorpost van het Amerikaanse en Japanse imperialisme dreigt te worden.

Latijns Amerika

Cuba

Kritische steun aan het Cubaanse experiment door de boycot te doorbreken en relaties op allerlei gebieden aan te knopen.

Peru

Steun aan de anti-imperialistische aspecten van de huidige politiek.

Chili

Kritische steun aan het socialistische experiment Allende.

Brazilië

Scherpe bestrijding van de onmenselijke diktatuur met zijn vazalstatus t.o.v. de Verenigde Staten.

Suriname en de Antillen

Onvoorwaardelijke onafhankelijkheid door beëindiging van het Statuut. Integratie in het Caraïbische gebied.

Steun aan socialistische ontwikkelingen die de rol van het Amerikaanse imperialisme beëindigen.

Steun aan eigen aluminiumproductie in Suriname.

Ontwikkeling van de landbouw in Suriname in handen van de bevolking zelf.

Midden-Oosten

De PSP zal bij de bepaling van het beleid uitgaan van de volgende overwegingen:

- Het 'Israëliisch-Arabische geschil' (d.w.z. het geschil tussen de staat Israël enerzijds en de Arabische landen anderzijds) is in de periode, die verstrekt sinds de juni-oorlog, meer en meer gebleken te zijn wat het sinds 1917 al was: het Zionistische/Palestijnse konflikt. De oorsprong en de kern van het konflikt is de geslaagde poging een Joodse staat te stichten in Palestina, tegen de wil van de meerderheid van de bevolking: de Palestijnse Arabieren.

- De Zionistische structuur van de staat Israël is in strijd met het zelfbeschikkingsrecht en de fundamentele belangen van beide groepen. Deze Zionistische structuur omvat o.a. de opvatting dat de staat Israël de soevereine staat is van het Joodse volk, de wet op de terugkeer ter bepaling van het grondgebied van de staat Israël en de weigering om de Palestijnse vluchtelingen te laten repatriëren. Deze structuur houdt de blijvende onderdrukking van de Palestijnse Arabieren in en maakt dus een bestaan in vrede en veiligheid van de Joodse Israëli onmogelijk.

- Zowel de oorsprong als het voortbestaan van de Zionistische staat Israël zijn direkt verbonden met de internationale economische machtsstructuren, zoals die zich in het Midden-Oosten ontwikkeld hebben. Evenzo is de heersende sociaal-economische orde van de Arabische landen - feodaal of 'Nasseristisch' van aard - direkt verbonden met deze structuren. Onder 'Nasserisme' wordt die machtsstructuur verstaan, die gekenmerkt wordt door een overheersing van sterk nationalistische tendensen uit de burgerij. Vaak worden deze tendensen vertegenwoordigd door nationalistische groeperingen uit het leger.

- De voorwaarde voor een wezenlijke oplossing van het Zionistische/Palestijnse konflikt is een sociale omwenteling in het gehele Midden-Oosten. Dit impliceert het verbreken van de afhankelijkheidsrelaties met de internationale machtsstructuren.
- Een Amerikaans-Russische afspraak tot oplossing van het konflikt (lees: ter verdeling van het Midden-Oosten in invloedssferen) kan slechts weinig verandering brengen in de sociaal-ekonomische machtsstructuren en dus de politieke status-quo; en is daarom in strijd met de fundamentele belangen van de gehele bevolking van het Midden-Oosten.
- Elke benadering van het konflikt, waarbij voorbijgegaan wordt aan het zelfbeschikkingsrecht van de Palestijnse Arabieren, is noodzakelijk onvruchtbaar. Evenzo dient het zelfbeschikkingsrecht van de Joodse bevolking van Israël door de Palestijnen erkend te worden.
- Het zelfbeschikkingsrecht van de Palestijnse Arabieren omvat het recht op terugkeer naar de door hen in 1948 verlaten gebieden en hun recht om na terugkeer samen met de Palestijnse Arabieren van Israël en van de in 1967 bezette Palestijnse gebieden, zelf uit te maken hoe hun toekomstige politieke status zal zijn.
- Het zelfbeschikkingsrecht van de Israëlische Joden omvat het recht op behoud van sociaal-kulturele identiteit, in een staatsverband - welk dan ook - dat een bestaan in vrede en veiligheid waarborgt.
- Door middel van b.v. een referendum onder de betrokkenen kan worden vastgesteld, welke staatsvorm in de toekomst gewenst wordt. Dit kan zijn een eenheidsstaat, een binationale staat, een federatie of twee autonome staten. De betrokkenen zullen in gemeenschappelijk overleg tot een billijke schikking moeten komen.
- Als eerste stap naar een oplossing van het konflikt dienen de in 1967 bezette gebieden te worden ontruimd en de Egyptische en Syrische gebieden te worden teruggegeven aan Egypte en Syrië. De Gaza-strook en de West-oever dienen voorlopig onder VN-beheer te worden gesteld.
- Zolang de bezette gebieden niet zijn ontruimd, dienen alle maatregelen van de bezettende macht, die leiden tot wijziging van de status van deze gebieden, achterwege te blijven.
- De vluchtelingen die tijdens de juni-oorlog van 1967 de door Israël bezette gebieden hebben verlaten, dienen onverwijld in de gelegenheid te worden gesteld naar hun vroegere woonplaatsen terug te keren.

Over de NAVO, de westelijke bewapening en de veiligheid in de wereld

De funktie van de NAVO is het verdedigen en het stabiliseren van het kapitalistische produktiesysteem. Dit blijkt vooral uit:

- a. het feit dat wapens van NAVO-landen uitsluitend tegen sociale veranderingen in de Derde Wereld zijn gebruikt;
- b. de interne gerichtheid van de NAVO (Griekenland);
- c. het bestaan van het militair-industriële complex.

De stabiliseringsfunctie is die van het uitwijken naar een verspillingfunctie i is die van het uitwijken naar een verspillingsproduktie in een economie die zijn overproduktie kwijt moet.

De gedachte dat de NAVO-landen de menselijke vrijheden zouden verdedigen, wordt ontkracht door o.a. de lidmaatschappen van Portugal en Griekenland en de rol van voormalige Hitler-officieren in de NAVO.

Wat de vijftien leden van de NAVO gemeen hebben, is niet de staatkundige democratie, maar het systeem van het privé-bezit van de produktiemiddelen.

De gedachte dat de NAVO vrede en veiligheid zou verdedigen, wordt ontkracht door de feiten dat bewapening op den duur juist oorlogveroorzakend is. Leden van de NAVO zijn in talloze oorlogen betrokken geweest of nog betrokken; bovendien is het wellicht kleinere risico van een nukleaire oorlog toch veel gevaarlijker dan het grotere risico van een konventionele oorlog. Verder is de koppeling van de begrippen vrede en veiligheid niet zonder meer juist. Vergroting van de veiligheid in de zin van bescherming van de territoriale integriteit kan gemakkelijk ten koste gaan van het behoud van de vrede. Het feit dat diverse NAVO-landen, waaronder Nederland, naast hun bewapeningspolitiek een politiek van ontspanning t.o.v. het Oosten proberen te voeren, bewijst dat de regeringen zelf betwijfelen of het militaire apparaat wel zo dienstig is aan de doeleinden van vrede en veiligheid.

In deze tijd van N-, B- en C-wapens is de bewapening ongeschikt geworden voor elk doel, zelfs voor agressie. De oude bezwaren die altijd tegen het militarisme hebben bestaan (oorlog lost geen problemen op en legt de kiem voor nieuwe oorlogen; de echte schuldigen worden meestal niet getroffen, vele onschuldigen wel; het militarisme tast alle waarden van menselijkheid aan; het ondergraaft de vrijheid en dwingt in diktatoriale kaders; de bewapening slokt kapitalen op die voor konstruktieve doeleinden kunnen worden gebruikt) hebben als het ware een nieuwe dimensie gekregen door de massa-vernietigings-middelen. Bovendien is met de verfijning

van de militaire technologie het verschil tussen defensieve en offensieve bewapening nog dubieuzer geworden dan het altijd al was. De bewapeningswedloop gaat onverminderd door met, op het gebied van de kernwapens, o.a. de anti-raket-raket (ABM) de MIRV en de FOBS. De technische ontwikkeling in de richting van een steeds grotere precisie bij het richten van raketten met kernladingen zet de theorie van het zogenaamde machts-evenwicht op steeds lossere schroeven, zoals ook gebleken is bij de onderhandelingen over de beperking van de strategische wapens (SALT).

T.a.v. de ontwapening, die iedereen zegt na te streven, bestaan er twee principiële uitgangspunten, nl. de stapsgewijze multilaterale, gecontroleerde ontwapening en de onmiddellijke unilaterale en ongecontroleerde ontwapening. Degenen die het tweede afwijzen en wel het eerste nastreven, nemen dus uiteindelijk genoegen met een totaal ontwapende wereld waarin de potentiële vijand toch wellicht het een en ander achter de hand houdt. Dit wordt vooral duidelijk wanneer men bedenkt dat de in betekenis toenemende B-wapens, noch wat betreft hun ontwikkeling, noch wat betreft hun produktie, noch wat betreft hun opslag, effectief kunnen worden gecontroleerd. Nog daargelaten in hoeverre dat werkelijk goed kan gebeuren m.b.t. kernwapens. Men accepteert dus een situatie waarin men een wellicht ongefundeerd vertrouwen in de eventuele tegenstander moet stellen. Dan is het verstandiger om de andere weg van ontwapening te volgen, waarin een zelfde risico zit, maar waarbij we een langere periode van onderhandelingen overslaan, tijdens welke herhaaldelijk het gevaar van de grote wereldramp zich zal voordoen. De mensheid, wier vernietiging op het spel staat, zal deze betrekkelijk korte tijdspanne, door Von Weiszäcker aangeduid met de term 'Gnadenfrist', snel en effectief moeten gebruiken.

DE FUNKTIE VAN HET SOCIALISME

Het socialisme is geen middel tegen alle kwalen, maar kan worden beschouwd als essentiële voorwaarde voor de oplossing van een aantal probleemcomplexen. In een wereld met een aantal kapitalistische staten of statenblokken zal de oorlogskans altijd groot zijn, omdat de nationale overheden, als funktie van kapitalistische belangengroepen, de oorlog als methode in hun concurrentiestrijd zullen handhaven. In een wereld, die geheel socialistisch is, zullen weliswaar niet alle belangentegenstellingen verdwenen zijn, maar de belangrijkste, gebaseerd op het privébezit van de produktiemiddelen, wel. Socialisatie is een begrip dat internationaal moet worden gehanteerd.

In de huidige situatie, waarin de twee grote machten in hun eigen invloedssferen betrekkelijk ongestoord kunnen optreden tegen ontwikkelingen die

zij ongewenst achten, kunnen zij zich daarbij beroepen op de militaire dreiging van het andere blok. Juist het bestaan van de twee grote militaire blokken maakt dus mogelijk dat binnen beide de, in vele opzichten ongewenste, status-quo kan worden gehandhaafd. Dit is mede een reden waarom de PSP zich tegen de blokpolitiek keert.

Maar het afwijzen van de status-quo kan op een wijze gebeuren, die een gevaar voor de wereldvrede inhoudt. Voor dit dilemma gesteld, kiest de PSP voor een afwijzing van de status-quo (althans de vele negatieve aspecten daarvan), maar zonder daarbij middelen te accepteren, die het voortbestaan van de mensheid in gevaar brengen. Dit standpunt houdt in:

1. kritische steun aan alle bevrijdingsbewegingen die zich richten tegen staatkundige en/of economische overheersing door buitenlandse machten;
2. kritische ondersteuning van de binnenlandse strijd tegen de staatkundige en/of economische overheersing van een volk door een binnenlandse machtselite;
3. optimale bevordering van de rechten van minderheden.

Hieruit vloeien o.a. de volgende PSP-standpunten voort:

De Verenigde Naties

Deze organisatie kan uitgroeien tot het internationale orgaan van rechtsprekende en rechtsorde handhavende bevoegdheid, maar dan is noodzakelijk dat het niet meer het belangenorgaan van de grootmachten van West en Oost is. Eerste voorwaarde is de verwerkelijking van het universele lidmaatschap. Dit houdt o.a. in de bezetting van de zetel van China door de Volksrepubliek (met een gewoon lidmaatschap van Taiwan) en de toelating van West-Duitsland, de DDR, Noord-Vietnam, Noord-Korea.

Oost-West-verhouding

Het voeren van een consequente ontspanningspolitiek. Het uittreden van Nederland uit de NAVO. Het deelnemen aan een Europese veiligheidssysteem, maar onder vermijding van:

1. het opereren van dit Europa ten koste van en tegen de Derde Wereld (inklusief China);
2. de handhaving van de status-quo;
3. een terugval in de militaire strategie op de massale vergeldingsconceptie.

Om deze gevaren te ontlopen, moet deze Europese veiligheidsconceptie niet over de hoofden van de mensen heen door NAVO en Warschau-Pakt in elkaar geknutseld worden.

Erkenning van de DDR en van de Oder-Neisse-grens en de andere grenzen in Centraal-Europa.

De PSP begroet de verdragen die tussen de BRD en de USSR en de BRD en de VR Polen zijn afgesloten. Zij onderkent dat het hierdoor voor de BRD moeilijker wordt openlijk agressief op te treden. Zij ziet het tot stand komen van dergelijke verdragen als belangrijke instrumenten in de strijd tegen de westerse bewapening.

Op grond van het bovenstaande eist de PSP, behalve de reeds genoemde eisen:

- de verwijdering van alle buitenlandse troepen en wapens uit Nederland;
- volledige ondertekening en uitvoering van het non-proliferatieverdrag en het kernstopverdrag;
- vermindering van de bewapeningsuitgaven;
- aanknopen van betrekkingen met alle socialistische landen op basis van wederzijdse erkenning (dus volledige erkenning van en het aanknopen van diplomatieke betrekkingen met de DDR, de DRV, de DR Korea, Albanië etc.);
- opheffing van, c.q. uittreding van Nederland uit de NAVO, EEG, etc. omdat juist deze organen (die organen van de monopolies zijn) de vreedzame ontwikkeling in de wereld in de weg staan en een voortdurende afbraak van de democratie betekenen;
- toelating DDR, DRV, DRK, Albanië, VR China etc. tot VN en soortgelijke organen;
- ongewenstheid van verandering in de status van Cyprus.

Met nadruk wil de PSP erop wijzen, dat het verwezenlijken van alle bovengenoemde eisen en ontwikkelingen op geen enkele manier het instandhouden en ondersteunen van imperialistische en fascistische regeringen betekent. Zij ondersteunt daarentegen bij voortduring het verzet van de werkende bevolking tegen de imperialistische klasse. Zij is echter van mening dat bovenstaande eisen en ontwikkelingen belangrijke voorwaarden scheppen voor het succes juist van dat verzet van de werkende bevolking. In de huidige periode is het behoud van de vrede daarvoor immers de belangrijkste voorwaarde. Als de vrede kan worden behouden, werkt de tijd in het voordeel van het socialisme.

DEFENSIE

De PSP acht de militaire defensie die zijn bestaansgrond vindt in de gedachte van het de vrede bevorderende machtsevenwicht: immoreel, ondoelmatig, verspillend, schadelijk voor de welvaart en voor de psychische volksgezondheid.

Bovendien heeft zowel het nationale militaire apparaat als het NATO-verdrag een binnenlandse taak: het onderdrukken van democratisch volksverzet tegen het kapitalisme zodra het parlementaire stelsel niet meer bruikbaar blijkt te zijn voor het handhaven van de status-quo. Een leger, en in sterker mate een beroepsleger, betekent een voortdurende bedreiging voor de vrijheid en de democratie, zoals in Griekenland reeds bleek.

Tegen de in elke samenleving ingebouwde gewelddadigheid, die naar buiten komt als bestaande (machts)verhoudingen worden bedreigd, moet een bescherming opgebouwd worden die enerzijds die verhoudingen niet ongemoeid laat, doch anderzijds gericht is op minimalisering van het geweld.

Die minimalisering wordt principieel bevorderd door een maximalisering van democratie, wordt praktisch bevorderd door het ontwikkelen van geweldloze strijdmethodes.

De PSP wenst voor de komende tijd de realisatie van de volgende punten:

1. Nederland uit de NATO, de NATO uit Nederland. Alle buitenlandse bases en opslagplaatsen voor wapens, waaronder atoomwapens, moeten opgeheven worden omdat ze, in plaats van Nederland te beschermen, het land maken tot een schietschijf voor een eventuele agressor die een eerste klap wil uitdelen, of voor een terugklap van een mede van ons grondgebied aangevallene.
2. Afbraak van het defensiebudget en het gehele leger, zowel v.w.b. een beroepsleger en/of bestaande uit dienstplichtigen. In het algemeen het wegnemen van iedere activiteit die een agressor zou uitdagen, respectievelijk uitlokken.
3. Mentale en materiële voorbereiding op een niet-militair geweldloze verdedigingstechniek en -taktiek door:
 - a. het inschakelen, d.m.v. cursussen, radio, TV, pers ed., van de gehele bevolking, dus niet alleen mannelijke dienstplichtigen;
 - b. het leren van de organisatie van massale werkstakingen, respectievelijk

- lijk langzaam-aan-akties;
- c. het aanleren van boycot en andere non-kollaboratie-activiteiten;
 - d. het uitwerken van geweldloze verzets- en sabotage-technieken, b.v. het ontregelen van de kommunitatie; het scheppen van wanorde in de administratie; het verwijderen van naamborden, straatnamen, huisnummers; het vernietigen van bevolkingsregisters;
 - e. het voorbereiden van een illegale pers en radio en van een onderduikstelsel;
 - f. de PSP geeft steun aan alle geweldloze akties binnen en buiten het leger, die tot doel hebben de strijdkrachten te ondergraven;
 - g. het voorbereiden van een nationale produktie- en distributie-organisatie voor tijden van vreemde overheersing.
4. De BB, zijnde een verkapt militaire organisatie, moet vervangen worden door een doeltreffende rampenorganisatie, welke te allen tijde ingezet moet worden. Bovendien bereidt deze zich mede voor op de onder punt 3 genoemde taakstelling en valt in oorlogstijd bij een eventuele bezetting uiteen in sabotage-groepen. De PSP blijft zich verzetten tegen de overigens onmogelijke taakstelling de bevolking tegen atoombommen en ander geweld te beschermen.
5. Internationaal bekendheid geven aan de ontwikkelde afweermechanismen om er geen misverstand over te laten bestaan hoe onwelkom een vrijheidsberover is.
6. Het instellen van een ministerie voor vredesvraagstukken. Dit ministerie zou kunnen samenwerken met het polemologisch instituut en het instituut voor vredesvraagstukken.
7. De PSP is tegen inbeslagneming van natuurgebieden voor defensie. Om te beginnen moeten in de zomermaanden alle terreinen voor het publiek toegankelijk zijn. Daarnaast moeten blijvende vernielingen aan de begroeiing worden verboden en zullen burgerlijke kommissies hierop voortdurend toezicht houden.
8. Het in eerste instantie mogelijk maken van dienstweigeren op zowel ideële, godsdienstige en politieke gronden, zonder daarvoor plaatsvervangende dienst te moeten doen. Degenen die dan toch nog in militaire dienst willen, dienen een normaal salaris te krijgen.
- In de discussie over sociale dienstplicht voor meisjes (onder het motto: gelijke rechten, dan ook gelijke plichten) stelt de PSP zich op het standpunt dat sociale dienstplicht voor meisjes afgewezen moet worden. Daar in de huidige situatie meisjes minder onderwijs ontvangen dan jongens, zouden jaren van sociale dienstplicht hen in een nog ongunstiger situatie plaatsen. Het tekort aan personeel in de verzorgende beroepen dient niet opgeheven te worden door sociale dienstplicht voor meisjes, waardoor een toevloed van goedkope arbeidskrachten ontstaat, maar door verbetering van lonen en andere arbeidsvoorwaar-

den. Sociale dienstplicht zal een rem op verbetering van lonen en andere arbeidsvoorwaarden in de verzorgende beroepen betekenen. Bovendien onderstellen verzorgende beroepen toewijding en geen dwang.

Dit verkiezingsprogram werd vastgesteld in de Buitengewone Algemene Ledenvergadering van de PSP op 9 en 10 januari 1971.

trefwoorden

- A**
- ABW 15
 AOW 15,55
 Achtergehouden gebieden 14,29,56,57
 afvloeiingsmaatregelen 28
 akte—voorwaarden 8
 —en pressiegroepen 5,27,54,58
 akties—en mogelijkheden 9,13,24,27,69
 Albanië 68
 algemene middelen 1,2,40
 Angola 62
 anti-kapitalistische structuren 4
 arbeid 14,16,28,37,51
 arbeid — part-time 16,47
 arbeiders 70
 arbeiderszelfbeheer 9
 arbeidsinspektie 16
 arbeidsovereenkomsten 15,16
 arbeidsproces 14,50
 arbeidstijd 16,29
 arbeidsvrijtijd 16,17
- B**
- BB 70
 bedrijfsbezetting 13
 bedrijfsinkrimping 11
 bedrijfsleven 9,10,12,14,17,31,32
 bedrijfspensioenfondsen 13
 bedrijfssluiting 11,12,14
 bedrijven —kontrolle op bejaardenbeleid 25,43,54
 belastingen 11,26,32,35
 België 58
 bestuursopbouw 3,18,36,40
 bevolkingsbeleid 22,25,34
 bevolkingsregistratie 20
 bevrijdingsbewegingen 57,67
 bewapening 65,66,68
 Biafra 59
 BLO 46,48
 bodemschatten 10
 Brazilië 63
 Brits Gemenebest 61
 buitenlandse politiek 56
 buitenl. arbeidskrachten 10,19,24
 buitenparlementaire strijd —en akte 3,5
- C**
- Cabora-Bassa-project 62
- Cambodja 62
 Canada 58
 centraal-ekonomisch plan 9
 Chili 63
 China 67,68
 Comecon 59
 Cuba 61,62
 Cyprus 68
- D**
- DDR 67,68
 defensie 69
 democratie 3,6,18,44,57,65,68
 democratie in het bedrijf 9,10,11
 demokratisering v/d gezondheidszorg 34
 demokratisering v/h onderwys 44,49
 demonstراتie 37
 Derde wereld-achtergehouden gebieden 56,57,59,65,67
 dienstplicht 70
 dienstplicht voor meisjes 70
 dienstverlenende sektor 30,60
 distriktenstelsel 18
 drugs 31,33,38
- E**
- Echtscheiding 38,51
 Eerste Kamer 19
 egalisatiefonds voor werknemers 17
 ekonomie 4,9,56,60
 ekonomische planning 12,30,31
 —struktuur 4,11,31,35,60,67
 Europa 67,68
 europese gemeenschappen 57,60,61,68
 europese veiligheid 67
 evenredige vertegenwoordiging 19
- F**
- faillissementen 12
 filmkeuring 43
 financiën 35,61
 funkties 18,19
 fusies — konsentratie 14
 fusiewetgeving 10
- G**
- geluidshinder 22,32

gemeenschappelijke voorzieningen	9,11,24,36,50
gemeenschapsbeheer	9
gemeentefinanciën	36,43
geweld	8,69
geweldloze—niet-militaire technieken	69
gewestelijke arbeidsbureaus	16
gezondheidszorg	33
glijdende loonschaal	4
Griekenland	58,65
grond	9,21,24,28,59
grondwet en grondrechten	37,41

H

handel	9
herinvesteringen	11
hinderwet	32
huurbescherming	25
huurkoop	26

I

Ierland	58
Indonesië	62
industrie	10,22,32,57,60
inflatie	11
informatie	18,31,40,51
infra—structuur	22
inkomens-beleid	11,14,35
internationale uitwisseling	48
investering	9,29

J

Japan	62
jeugdbeleid	17,43,54
juridische zaken	37

K

kapitaalbezitters	4,9
kapitaalsvlucht	13
kapitaalsvoorzieningen	9,36,60
kapitalisme	56,58,59,69
kapitalistische structuur	3,28,31,42,66
keuring van waren	12
kiesstelsel—kiesrecht	5,6,18,19
kinderbescherming	38,54
kinderbijslag	15
kleine zelfstandigen	13
kollektieve voorzieningen	11,36
kommunikatie	18,40,70
kommunisme	56,58
konsentrasië van kapitaal	10
konsentrasië van macht	10
k. binnen het bedrijfsleven	10,13,14
konsument	10,12,41
konsumptie	10
konventionele oorlog—wapens	65
koöperatieve samenwerking	13,28
kraken	8,27

kreativiteit	42
kredietverlening	14
krot-opruiming	25
kultuur	42
kunstenaar	42,43

L

landbouw	28,60
Laos	62
leerlingenstelsel	16
leerplicht	16,47
lonen (-verhoging, regeling, enz)	4,11,14,35

M

maatschappelijk werk	53
—structuurwijzigingen	3,4,13,44,61
maatschappij-beschouwing	3
macht	18,19,67
man — vrouw	15,46,50
meerderjarigheid	37
midden- en kleinbedrijf	12,13,28
Midden-Oosten	63
milieuhygiëne	19,23,30,31
milieu-ongelijkheid	45
militarisme	65
ministeries	19,31,38,70
monarchie	19
Mozambique	62

N

Namibia	62
nationaal inkomen	35
natuurgebieden	22,29,70
NAVO	58,65,67,69
neo-kapitalisme	4,6
Noord-Korea	62,67,68
Noord-Vietnam	62,67,68
nucleaire oorlog - wapens	65

O

ombudsman	19
ondernemingsraden	4,11,14
onderwijs	30,37,40,56
—kleuterscholen	47
—basisscholen	31,46
—voortgezet	47
—beroepsopleidingen	49
—universitair	49
—partieel	17,47
onteigening	9
ontslag —recht	11,12,15,16
ontwapening	66
ontwikkelingssamenwerking	60
—en saneringsfondsen	13
openbaar vervoer	23
openheid	18,22,32
opleiding v/d arbeidskrachten	11
opvangmogelijkheden voor jonge kinderen	34,43,46,50

opvoeding	17,31,42,50,51	subsidies aan organisaties/inst.	12,15,23,26,29
overheid — taken van de	9,17,29,32	Suriname en Antillen	42,43,48,54 59,61,63
P			
pacifistisch socialisme	4,8	T	
parlementair onderzoek	19	Taiwan	67
— systeem	6,56,69	Tanzania	62
PBO	28	Thailand	62
pensioenen	12,13,52,55	transport	9
— fonds	13	Tsjecho-Slowakije	59
— gerechtigde leeftijd	16,55	TV	40,43,46,69
pers	40,41,69	Tweede Kamer	19
Peru	62	U	
planologie	22	Unicef	62
politie	39	V	
politieke partijen	5,40	vakantie	16
— samenwerking	4	vakbeweging	13
— structuren	3	veiligheidsdiensten	19
— vorming	44	verdeling van consumptiegoed	7,13
pornografie	38,43	Verenigde Naties	67,68
Portugal	58,59,62,65	Verenigde Staten v. Amerika	57,62,63,64
privacy	18,20	verkeer	22,23
probleemgebieden (ekon.)	12	verzekeringswezen	9,30
productie	9,10,14,29,31	verzorgende beroepen	51,55,70
— middelen	9,28,45,65,66	Vietnam	61,62,68
program	3,4,7,56	voeding	34
prijzen	4,9,11,29,35,60	volkshuisvesting	24
psycho—hygiëne	31	volkstelling	20
R			
radio	40,41,43,69	vorming	16,17,42,47,50
Randstad Holland	22,23	vrede	37,65,68,69,70
rechten — van de mens	37,50,52,55,67	vrouw — de positie van de	15,16,35
regionaal beleid m.b.t. ekon.		vrije loonpolitiek	14
— structuur	12	vrijheid	37,59,65
reklame	10,12,31,33,41	W	
recreatie	22,23,29,42	Warschau—pakt	59
Rhodesië	62	waterschappen	28
roken	31,33	welstandsgrens	15
ruimtelijke ordening	21,22	welvaart — nationaal	7
S			
samenlevingsvormen	24	welvaart — mondiaal	7,60
Schiphol	23,32	werkgelegenheid	9,12,16,28,30
scholing van arbeidskrachten	16,30,51	werkende jongeren	16
school—adviesdienst	46	werkklassifikatie	15
seksualiteit	46,51	West-Duitsland	67,68
sociale uitkeringen	14	winsten	11,12
— voorzieningen	13,15,52	wonen	25,37,42,50,55
— voorz. voor buitenl. arbeiders	10	woningbuuroos	27
sociale wetgeving	15,16	woningbouw	24,25,55
socialisatie	9,25,30,34,66	woonvormen	24
socialisme	3,4,57,59,62,68	Z	
socialistische maatschappij	4,42,44,59	zeggenschap — van de arbeiders	4,9,10
Sowjet-Unie	59,64,68	ziekttekostenverzekering	33
sport	34,42,43	zelfbeheer	11,14,28
staatsbedrijven	9	Zuid-Afrika	58,62
staking	8,13,37	Zuidelijk Afrika	62
steunverlening — economische	9	Zuid-Amerika	62
— financiële	9,12,13,30	Zuid-Oost-Azië	61,62
studieloon en —toelagen	30,45,47		

INHOUDSOPGAVE:

blz.:	onderwerp:
3	voorwoord
9	ekonomie
14	arbeid
18	bestuur
21	ruimtelijke ordening
23	verkeer
24	volkshuisvesting
28	landbouw
31	het milieu
33	gezondheidszorg
35	financiën
37	juridische zaken
40	kommunikatie en informatie
42	kultuur en recreatie
44	onderwijs
50	man en vrouw
53	maatschappelijk werk
56	buitenland
65	over de NAVO, de westelijke bewapening en de veiligheid in de wereld.
69	defensie
73	trefwoorden

